

La Femosa

REVISTA D'OPINIÓ I INFORMACIÓ LOCAL ARTESA DE LLEIDA

Número 339

NOVEMBRE - DESEMBRE 2025

P.V.P. 3€



CASTANYADA DE L'AJALL



LA MARATÓ DE 3CAT

SUMARI

Pòrtic	3
Actualitat Artesenca.....	4
<i>J. Ma Esteve / Fotografies: M. À. Florensa, J. Gallart</i>	
Activitats de La Femosa	13
<i>La Redacció</i>	
Inici de curs 2025/2026	15
<i>Claustre Escola els Til·lers</i>	
Beneir la llar?	16
<i>Parròquia d'Artesa de Lleida</i>	
Telecentre inicia un nou curs TIC amb noves proposades formatives per a totes les edats.....	17
<i>Ricard García Cardet</i>	
Modernització però sense presses.....	18
<i>Nèstor Serra Domènech</i>	
Un raconet d'Artesa.....	18
<i>Àngels Florensa Bertran</i>	
Les Zepa no han funcionat.....	19
<i>Carol Aixut Pernia</i>	
Poesia: Calma interior.....	19
<i>Assumpció Cornadó Lladó</i>	
Donar sang i donar plasma: un acte d'humanitat que genera vida.....	20
<i>Ass. voluntaris donants de sang del Segrià</i>	
El sud-oest de la Xina: recurrent les minories ètniques.....	21
<i>Joan Ramon París Oró</i>	
Fauna del terme: Dragó comú.....	23
<i>Isidre Drudis Bellmunt</i>	
Els germans Mir de ca la Bàrbara.....	24
<i>Josefina París Mor</i>	
Volem votar. Una anècdota valenciana.....	27
<i>Pau Marqués Bisquert</i>	
Projecte Gran Simi.....	28
<i>Làia Solà Miró</i>	
Novel·la per fascicles. Part 11 Pels fondals del clot del dimoni.....	30
<i>Jordi Oró Puig</i>	
El reportatge.....	32
<i>La Redacció.</i>	
Cròniques del C. E. Artesa de Lleida	34
<i>Eudald Pijuan Mor / Fotos: Àngels Florensa</i>	
Entreteniments.....	36
<i>Miquel A. Navarro, Albert Batiste i Lluís Gil</i>	
Ho hem llegit a... ..	38
Telèfons i horaris d'interès/Solucions als entreteniments.....	39
Imatges d'actualitat	40



Edita

Agrupació Cultural La Femosa
Carrer dels Gallarts, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
lafemosa.artesalleida.cat
lafemosaartesadelleida@gmail.com

Direcció i coordinació

Josep Gallart Fernàndez
Lluís Gil Fontanet
Felip Gallart Fernàndez

Col·laboradors i col·laboradores

Carol Aixut Pèrnia
Associació de Voluntaris donants de sang del Segrià
Albert Batiste Bonet
Assumpció Cornadó Lladó
Isidre Drudis Bellmunt
Claustre de l'Escola Els Til·lers
Josep Ma Esteve Muñoz
Ma Àngels Florensa Bertran
Felip Gallart Fernàndez
Josep Gallart Fernàndez
Ricard García Cardet
Miquel Àngel Navarro
Jordi Oró Puig
Pau Marqués i Bisquert
Josefina París Mor
Parròquia d'Artesa de Lleida
Eudald Pijuan Mor
Nèstor Serra Domènech
Eulàlia Solà Miró

Fotografies

Josep Ma Esteve Muñoz
Ma Àngels Florensa Bertran
Josep Gallart Fernàndez
Montserrat Sargarra Zacarini

Correcció de textos

Eulàlia Solà Miró

Maquetació i impressió

Impremta Payà, Lleida

La Femosa, 2ª època
Número 339
Novembre - desembre 2025
DLL 264-1981
ISSN 2938-9046
ISSN 2339-7365
P.V.P. 3 euros

Els articles que apareixen a les pàgines de La Femosa reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

Amb el suport de:





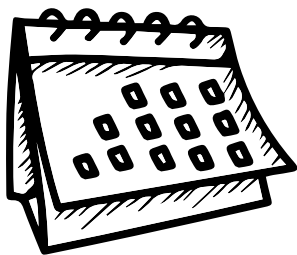
PORTIC

Les festes de Nadal tenen arrels molt remotes de caire cristià i pagà. Així a les antigues festes dedicades al déu Mitra, que els perses celebraven el 25 de desembre, o a les festes saturnals romanes del solstici d'hivern, s'hi van sobreposar els costums pròpiament cristians, que van anar derivant en les festes tal com les coneixem avui en dia.

Els carrers s'omplen de llumetes, apareixen els pessebres, els arbres guarnits, el caga tió, els Reis Màgics i el Pare Noel, els torrons i el cava, les trobades familiars al voltant d'una bona taula... les festes nadalenques són dates carregades de bons desitjos d'amor, de pau i de generositat. Però són també dates de consumisme frenètic i desbocat, de despeses absurdes desenfrenades. Diuen que el consumisme nadalenc va començar fa dos-cents anys a la ciutat de Nueva York i es consolidà amb l'aparició dels grans magatzems a la meitat del segle XIX. El sistema capitalista ha sabut disfressar de tradició el que en realitat era llavors, i avui encara més, un parany i un estímul per a l'economia dels més grossos, que acumulen més ingressos a base d'escurar les nostres butxaques. El *Black Friday* del mes de novembre acaba al gener amb el dia dels Reis i així s'eixampla el període comercial. A base de promocions, d'ocasions, d'ofertes, d'anuncis amb famosos, la publicitat aconsegueix despertar en els consumidors la necessitat de comprar i comprar, la febre consumista i la despesa familiar es dispara. La bogeria de les compres esclata i els comerços aconsegueixen un volum de milers de milions de vendes a través de la publicitat. És l'eterna contradicció entre els desitjos d'amor i de felicitat i el consum que es manifesta en arbres tallats, muntanyes d'escombraries de paper regal i d'obsequis i despeses inútils, d'excessos gastronòmics que acaben contaminant les nostres ànimes i la natura que ens sustenta. Massa sovint ens deixem portar per l'eufòria compulsiva de l'entorn, per la publicitat i consumim de forma desaforada. Comprem sense esme ni control, sense preguntar-nos si ho fem de forma racional i saludable. Ens omplim les cases d'objectes innecessaris i absurds. Comprem roba, loteria, tota mena d'objectes de regal, fem excessos en el menjar i en el beure, decorem places i carrers, botigues i llars amb un esperit de competència que s'adiu molt poc amb l'esperit de fraternitat que hauria d'inspirar les festes. Molts especialistes ja parlen de la síndrome de l'infant hiperregalat. Infants que reben quantitats desaforades d'obsequis que els generen sobreestímuls egoistes i un alt nivell de frustració. No donen valor al que tenen, ni al que reben i perden il·lusió. No toleren cap negativa i es desmunten al primer obstacle. I en els adults passa el mateix.



Cal que estiguem alerta i no ens deixem portar per aquesta febre consumista, voraç, absurda, materialista i devastadora i recuperem la vertadera essència del Nadal: enfortir els valors i els sentiments d'amor, de pau i generositat, perquè com va dir algú amb molt bon criteri: el que vertaderament importa és allò que no es pot comprar. Molt bones festes.



ACTUALITAT ARTESENCA

— Josep Ma Esteve — Fotos: J. Ma. Esteve J. Gallart, M. À. Florensa —

TOT SANTS I LA CASTANYADA

Un any més, arribat el 31 d'octubre, tocava celebrar la Castanyada. Després que els més joves del poble passessin per les cases disfressats per celebrar *Halloween* i demanar caramels, va arribar el moment de celebrar una de les nostres tradicions, la Castanyada. Com en anys anteriors, la major part de la gent ho va celebrar amb reunions familiars i amics a les seves cases. Però com ja és tradició també, l'AJALL va organitzar primer el sopar de Castanyada a la sala del Teatre Municipal i a l'endemà, conjuntament amb Puigverd, una nova edició del Castanyot que aquest any va celebrar-se a Puigverd.



Derivada de la Festa del Castanyot, el dia 6 de novembre, es va celebrar una reunió entre els

equips de govern municipal tant d'Artesa de Lleida com de Puigverd de Lleida, els Mossos d'Esquadra, l'empresa de seguretat Melvi Control i el jovent d'ambdós pobles, per tal d'abordar els conflictes que es donen tan sovint en aquestes festes, i que en aquesta darrera, va haver-hi l'agressió amb arma blanca d'un jove de Puigverd de Lleida.

La festa també es va celebrar a l'escola «Els Til·lers» i a la «Llar d'infants Rialles». L'Associació de Famílies d'alumnes de l'escola «Els Til·lers» també es va afegir a la celebració organitzant una festa *Truco castanya* el mateix divendres 31 per la tarda al carrer Europa on es van organitzar diverses activitats i hi va haver música electrònica i servei de bar.

Fotografia: Mariona Rebull



Per últim, la Llar de jubilats va celebrar la Castanyada el dia 8 de novembre amb un berenar-sopar a la sala del teatre municipal, que va comptar amb música en viu.

A l'endemà, va tocar el torn de la festivitat de Tots Sants, moment de recordar els qui ja ens han deixat, però que encara tenim molt presents. Coincidint amb aquesta data tan especial, l'equip de govern municipal va inaugurar un Espai de Dol Perinatal, Gestacional i Neonatal. Un lloc per recordar aquells petits éssers que van marxar massa aviat, un espai per donar visibilitat i reconeixement al dol d'aquelles famílies que han patit la pèrdua d'un fill o filla durant l'embaràs, en el moment del part o poc després de néixer.



Espai de dol perinatal, gestacional i neonatal al cementiri



Missa de les ànimes al cementiri.



FALTA WI-FI

En aquest món del segle XXI en què vivim, una de les necessitat bàsiques que tenim és la connectivitat a internet de les nostres llars o els nostres telèfons intel·ligents. Portem molts mesos, per no dir anys, que el servei de cobertura telefònica i d'accés a la xarxa d'internet és molt deficient en el nostre poble. Els talls en el servei són constants, i als usuaris, per molt que ens queixem, no ens donen solució.



En aquest sentit, el passat 13 de novembre, els reporters del Telenotícies Comarques van venir al nostre poble per donar veu a aquesta problemàtica que tenim tant en el nostre poble i en els dels voltants. Els reporters varen entrevistar diversos veïns i veïnes, i la nostra alcaldessa. L'alcaldessa, un temps abans, ja havia publicat una carta de queixa als diaris de la nostra comarca.

MANTENIMENT I INCIVISME

Al mes de novembre es va posar en marxa una nova senyalització al carrer Raval de la senyora Victòria per tal d'intentar millorar la convivència entre vehicles i veïnat del carrer i evitar la saturació de vehicles aparcats, que limitaven la circulació. Que consisteix en la prohibició d'aparcar a la part més estreta del carrer i restricció de circulació als vehicles dels veïns i veïnes. Cal dir que la implementació d'aquestes mesures, acceptades de bon grat pel veïnat, ha estat un encert, perquè el carrer té un altre aspecte.

També, com cada d'any, s'han esporgat els arbres dels diferents carrers i places del nostre poble.





XERRADA AFA

El dissabte 15 de novembre, l'Associació de Famílies de l'alumnat de l'Escola «Els Til·lers» va organitzar una xerrada sobre tecnologia per reflexionar sobre com aquesta tecnologia influeix en els nostres fills i filles i conèixer eines per fer-ne un ús responsable.

La xerrada va tenir lloc a la sala del teatre municipal a 2/4 d'11 del matí, i fou a càrrec del conegut formador i divulgador digital Gerard Vilanova.

ACTIVITATS LLAR DE JUBILATS

L'Associació de jubilats i jubilades tenia previstes dues sortides durant aquests darrers dos mesos. La primera al Roc de Sant Gaietà i una segona a La Cerdanya - La Molina, però cap de les dues es van dur a terme finalment per falta de quòrum.

Els dilluns 24 de novembre i 1 de desembre, l'Associació va organitzar un taller de Tardor per fer manualitats amb els tresors que ens ofereix la tardor en forma de fulles, glans, pinyes, etc.



ACTIVITATS TEATRAL

El diumenge 23 de novembre, a les 6 de la tarda, es va representar a la sala del teatre municipal, l'obra *Qui va matar el meu pare* producció de Sixto Paz basada en el llibre d'Edouard Louis.

ASSEMBLEA DELS REGANTS DEL CANAL D'URGELL

El diumenge 7 de desembre la Col·lectivitat de Regants número 18 del Canal d'Urgell, que comprèn terres de Casteldans, Juneda, Puigverd de Lleida, Artesa de Lleida, Torregrossa, Lleida, Albatàrrec i Montoliu de Lleida, va celebrar una assemblea, al Teatre municipal d'Artesa, que tenia com a punt important de l'ordre del dia la votació de les obres de modernització del regadiu històric del Canal d'Urgell.

Una votació que va tenir controvèrsia perquè es va permetre votar per sistemes telemàtics,



però validats davant notari. Malgrat tot només van votar un 35% de les hectàrees de reg de la col·lectivitat i el vot negatiu es va imposar amb un 70%.

A LA RECERCA DEL TIÓ

El diumenge 7 de desembre dins dels actes de les Festes de Nadal i Any Nou es va celebrar la festa A la recerca del tió dedicada a la mainada. Es va iniciar 10 del matí, al menjador de l'escola Els Til·lers amb un taller de decoració de bastons pel Cagatió, organitzat per l'AFA Els Til·lers.



A 2/4 d'11 del matí, al poliesportiu de la mateixa escola va tenir lloc l'espectacle teatral Lo Biel, l'home del sac, i en acabar els assistents van anar a la recerca del Tió a l'espai arbrat del Coto escolar.



CINEMA NOVEMBRE - DESEMBRE

Dia	Pel·lícula
2 de novembre	El mayordomo inglés
9 de novembre	El conde de Montecristo
16 de novembre	La habitación de al lado
30 de novembre	Nevenka
7 de desembre	El club dels Miracles
21 de desembre	Cuando cae el otoño
28 de desembre	Los destellos



ACTIVITATS DE LA FEMOSA

La Redacció

La poesia va a la font

A les 8 del vespre del dissabte 22 de novembre al Teatre Municipal, el rapsode i músic Valentí Maymó i l'actriu Gisela Figueras ens van oferir "La Poesia va a la font", un espectacle de poesia i música inspirat en fonts, masies i ermites. Aquest espectacle ha estat escrit i dirigit per l'escriptor i creador audiovisual Jordi Lara.



El Valentí Maymó i la Gisela Figueras ens van retornar al goig de la paraula declamada, intensa, a partir de poesies i fragments d'obres de clàssics catalans tan memorables com "Els núvols" de Màrius Torres, fragments de "Terra Baixa" d'Àngel Guimerà i de "Sebastià" de Josep Maria de Segarra, "La vaca cega" de Joan Maragall, "Aires del Montseny" de Jacint Verdaguer, "Cal estimar" d'Apel·les Mestres i "La campana de Sant Honorat" de Josep Maria de Segarra. Tots els poemes es van recitar de memòria, sense faristol ni paper i, a més, Valentí Maymó amb la tenora ens va interpretar músiques que s'agermanaven de forma perfecta amb l'entorn de la natura que els poemes evocaven.



Sortida a Barcelona

Organitzada pel Grup de Lectura de la Femosa, el dissabte 29 de novembre es va fer una sortida a Barcelona.



Al matí es va visitar el Cementiri del Poble Nou, conegut també pel cementiri Vell, per oposició a Montjuïc i també pel cementiri de l'Est. Inaugurat l'any 1775, va ser el primer cementiri de Barcelona construït fora de les muralles. Entre moltes altres coses vam poder admirar els panteons monumentals de les classes benestants de l'època, alguns d'ells obrats pels principals mestres de cases i escultors de la Barcelona vuitcentista amb excel·lents exemplars d'escultures del romanticisme i del noucentisme com "El petó de la mort" ubicada a la sepultura de la família Llaudet Soler i realitzada al taller de Jaume Barba. També es va poder veure la tomba de Francesc Canals i Ambrós, conegut com el Santet del Poblenou, figura venerada com un sant popular. El Santet, tot i que no ha estat canonitzat per l'Església, és una mena de sant a qui la devoció popular demanda tota mena de gràcies i se li atribueixen curacions miraculoses, matrimonis, fertilitat i altres favors, sempre que no tinguin relació amb els diners.



A la tarda es va assistir a la representació de l'obra teatral "La corona d'espines" de Josep Maria de Segarra al Teatre Nacional de Catalunya. L'espectacle dirigit per Xavier Albertí, està interpretat per Àngels Gonyalons, Pau Oliver, Manel Barceló, Abel Folk, Oriol Genís, Rosa Vila, Roger Vila, Jordi Domènech, Júlia Roch i Laia Valls. L'obra és en vers i se situa a la Solsona de finals del segle XVIII. Explica les trifulgues d'un acord matrimonial entre una pubilla i un jove sense pares i on es barregen necessitats de diners i algunes sospites. Honor, poder, amor i hipocresia social. La violència sobre les dones, la paternitat i la possible redempció en un final obert.

Presentació de tres contes infantils de l'Eulàlia Solà

El dijous 4 de desembre a les set del vespre a la Sala d'Actes de Casa de la Vila es van presentar els contes infantils sobre animals "La Clara i la Lluna", "La Clara i el Draqui, el cocodril valent" i "El Martí i el Pinxo, l'estel perdut" de l'Eulàlia Solà i Miró. L'acte va ser presentat per la Sílvia Roca i va anar a càrrec de la mateixa autora i de l'escriptor Felip Gallart.



L'Eulàlia Solà va fer una excel·lent dissertació titulada "De la fauna moralitzant a la consciència animal". La literatura és un mirall del pensament ètic de cada època. A partir d'aquesta idea, l'Eulàlia va fer una repassada per la consideració i el tracte que han tingut els animals dins de les grans obres de la literatura universal i catalana, des de les faules orientals i les d'Isop fins a les darreres tendències literàries. Els animals han passat de ser simples símbols sotmesos als interessos humans a esdevenir subjectes literaris amb interioritat, capaços de sentir i amb uns drets que cal respectar.



Felip Gallart va completar l'exposició de l'Eulàlia i es va centrar en el conte infantil, les seves característiques, propietats i les dificultats de conrear un gènere massa sovint poc valorat.

Els dos escriptors van entaular un petit debat centrat pròpiament en els tres contes presentats i on l'autora va explicar alguns elements de les seves obres, així com els objectius que l'han dut a publicar-los: fer arribar als infants, a través dels contes, el respecte cap als animals i la preservació del seu hàbitat i de la natura.

Nou portal al local social

El 27 de novembre han començat les obres de substitució de la porta del nostre local per un portal antic de pedra.



Aquestes obres consisteixen en la col·locació, a la façana sud de l'edifici en substitució de la porta actual, del portal de cal Vilanova (antigament cal Casaca) del carrer Travessia del Cementiri, que vam adquirir quan van fer l'enderroc de la casa. Així mateix s'estudiarà d'obrir una finestra entre el balcó i el nou portal. També es faran reparacions al balcó que presenta algunes deficiències.





Cal Vilanova (antigament cal Casaca) amb el portal.



Façana sud del local de la Femosa als anys quaranta des segle XX

Aquestes obres tenen la pretensió de retornar a la façana sud de l'edifici l'aspecte que tenia fins als anys seixanta del segle XX.



Façana sud del local de la Femosa als anys seixanta des segle XX

ARTESA AMB LA MARATÓ 3CAT

■ J. Ma Esteve ■ Fotos: J. Ma. Esteve J. Gallart, M. À. Florensa i C. Argilés ■

De nou el nostre poble s'ha llençat en l'organització d'actes per recaptar diners per La Marató de 3CAT que en l'edició d'aquest 2025 està dedicada a la divulgació i l'impuls de la recerca i prevenció del càncer, una de les principals causes de mort a Catalunya i a tot el món.

Com en anteriors edicions, han estat múltiples els actes nadalencs on la recaptació ha anat destinada a La Marató de 3CAT.

Com en els darrers anys, el tret de sortida el donà, una nova edició de la Cursa i Caminada Solidàries per La Marató de 3CAT. L'edició d'aquest 2025, ha estat a punt de no celebrar-se degut a la desaparició de l'Associació Esportiva Superbé. Però gràcies a l'impuls del voluntariat, el diumenge 30 de novembre es va celebrar la caminada popular en les dues modalitats usuales, de 5 i 10 km, i tothom qui va voler, la van fer corrent. La caminada va aplegar 300 participants que van omplir el pavelló de solidaritat i empatia.





El següent acte nadalenc organitzat per l'equip de govern per recollir diners per La Marató de 3CAT, fou el 3r Mercadet de Nadal on tots els assistents van poder gaudir de les diferents paradetes d'alimentació, articles de segona mà, articles artesans i treballs manuals. El mercadet va tenir lloc a partir de les 11 del matí i fins a les dues del migdia a la plaça Europa, i també va comptar amb música en viu. A les 12 del migdia, hi va haver un Vermut solidari i l'actuació musical de la Mònica Lorenza (veu) i l' Ivan Gracia (guitarra).



Aquell mateix diumenge, els i les alumnes de l'escola municipal de música l'EMMA van celebrar un concert de Nadal, que va fer el paper d'audició del primer trimestre. El concert fou a la sala del teatre municipal a 2/4 d'1 del migdia.



Però el gruix d'actes es van dur a terme el diumenge 14 de desembre, dia de La Marató, dia on tot el país fa un pas endavant per una bona causa. Com en els darrers anys, l'acte principal fou l'Escala en Hi-Fi a càrrec dels veïns i veïnes del poble amb una vena artística més desenvolupada. L'espectacle va tenir lloc a la Sala del Teatre Municipal a partir de les 6 de la tarda. Abans, al matí, també a la Sala del Teatre, hi va haver un Vermut solidari, ballada de sardanes, Cant coral i Country a càrrec de l'Associació de Sardanistes d'Artesa de Lleida i la Coral «La Primavera» d'Artesa de Lleida.



Pels més matiners, a les 10 del matí hi va haver una trobada 4x4 amb exhibició de circuit amb diferents proves. La trobada va comptar amb servei de barra, esmorzar i dinar, destinant part dels beneficis a La Marató 3CAT.



FESTIVAL DE LA MARATÓ DE 3CAT





La Maria i la Silvia, presentadores del festival



També hi va haver premis pels assistents



ESCOLA ELS TIL·LERS

PROJECTE e-Twinning

Un curs més, els alumnes de CM i CS participem en un projecte e-Twinning. Aquest nou curs hem engegat el Projecte "Tradition and customs in European countries" juntament amb escoles de Romania, Itàlia, Turquia, Grècia, Croàcia, Polònia, Lituània, França i Ucraïna .

El mes d'octubre els alumnes de 4t vam presentar-nos mitjançant un vídeo que el podeu trobar al **Nodes** de l'Escola. Els alumnes de 6è vam dissenyar un possible logo per al projecte. El mes de novembre els alumnes de 5è vam preparar aquest escrit en anglès sobre el nostre poble i el bestiar català.



Aquest mes de desembre, els alumnes de 3r estem preparant la nostra presentació personal, els de 5è i 6è estem redactant escrits de plats i postres típiques de nadal i properament ho compartirem al nodes. Hem enviat "Christmas cards" per desitjar bones festes a totes es escoles participants!

* CATALONIA - SPAIN *

ARTESA DE LLEIDA



Our village is Artesa de Lleida, it is very close to Lleida City. It is a fantastic village, 1500 people live here. There is a museum, a church, a nice 110 years old school, a town hall and a sports center. There are 4 supermarkets and 4 restaurants, there are also 4 parks for children. We celebrate all festivals together. We live peacefully and happily together.



The popular catalan bestiary is the name given to the set of figures that represent real or fantastic animals. They have their origin in Middle Ages

In Artesa de Lleida we have our own figure: THE GRIU, it is half an eagle and half a lion. It has got two claws and a long tail, two big wings and a strong lion body.

Artesa de Lleida is in the province of Lleida. Lleida is in Catalonia. Catalonia is in Spain and Spain is a country from Europe.



TECNOLOGIA PER A TOTHOM

EL TELECENTRE D'ARTESA APOSTA PER LA INCLUSIÓ DIGITAL

Ricard García Cardet

El Telecentre d'Artesa de Lleida continua treballant per fer que les noves tecnologies siguin accessibles a totes les persones, sense excepcions. En aquesta línia, aquest curs hem posat en marxa un taller de formació per a persones amb diversitat funcional, amb l'objectiu d'oferir un espai proper, adaptat i inclúsiu on aprendre i gaudir de la informàtica.

Actualment hi participa l'Anna, la primera alumna d'aquest nou projecte, que cada setmana assisteix al Telecentre per familiaritzar-se amb l'ordinador, el teclat, el ratolí i altres eines digitals bàsiques. Les sessions es plantegen d'una manera molt pràctica i personalitzada, combinant jocs, activitats de memòria i exercicis senzills que permeten desenvolupar l'autonomia i la confiança en l'ús de la tecnologia.

Aquest taller s'emmarca en la voluntat del Telecentre de fomentar la inclusió digital i garantir que tothom, independentment de les seves capacitats o coneixements previs, pugui aprofitar les oportunitats que ofereix el món digital. A més d'aprendre, l'Anna hi troba un espai acollidor i de relació, on compartir experiències i sentir-se part activa de la comunitat.



Des del Telecentre, esperem que aquest sigui només el primer pas per arribar a més persones amb diversitat funcional del nostre entorn, i continuar ampliant el projecte amb nous participants i activitats adaptades. La tecnologia pot ser una gran aliada per a la comunicació, l'expressió personal i la inclusió social, i el nostre propòsit és que ningú en quedi al marge.

FAUNA DEL TERME

Isidre Drudis Bellmunt

BOTXI (*Lanius excubitor*)

També anomenat "Capser garser". El botxí és un ocell passeriforme de la família *Laniidae*. Té el capell, el clatell, el dessobre i el carpó grisos. Les ales negres amb dues taques blanques i la cua negra amb els costats blancs. Presenta un traç negre des del bec fins a l'orella. Amida 24 cm.

Viu en zones obertes, si fa no fa pelades o amb vegetació baixa, on caça, i amb una cobertura vegetal propera, on s'amaga. Necessita també pilars des d'on vigilar el seu territori, tot esperant alguna presa, i algun arbre o arbust ben espès que utilitza per a dormir. Aquests depredadors s'alimenten d'insectes i rosegadors.



No nia a la zona més septentrional de les nostres terres, però els migradors que venen d'Europa es poden veure per tot arreu. El veurem durant tot l'any.

PER QUÈ NO SOM MÉS ALEGRES?

Parròquia d'Artesa de Lleida

Els nostres estats d'ànim tenen gran repercussió en la nostra vida i en la de les persones amb qui ens relacionem. Els creients hem d'esforçar-nos per viure amb la joia al cor i per transparentar aquesta joia. I això per diverses raons, totes importants.

En primer lloc, perquè el Senyor ho vol: «Us he dit tot perquè la meua joia sigui també la vostra, i la vostra joia sigui completa» (Jn 15, 11). I afegeix, a través de sant Pau: «Viviu sempre contents en el Senyor! Ho repeteixo: viviu contents!» (Fl 4.4). Si Crist ha ressuscitat i ens ha salvat, si som cridats a una felicitat sens límit, per què hem d'estar tristos?

En segon lloc, perquè l'alegria ens ho fa tot més suau. Nosaltres sabem per experiència que, quan estem tristos i decebuts, ens resulta més difícil mantenir-nos fidels a l'evangelí, malgrat que mantinguem la mateixa bona voluntat de sempre. Un cor alegre, ens fa més forts. Necessitem estar alegres! I ho estarem en la mesura que tinguem una bona amistat amb Déu, la Font de la joia, i sapiguem descobrir la seva presència en tots els àmbits de la nostra vida.

I una altra raó important: perquè és el testimoni més eloqüent que podem donar davant dels homes i dones d'avui. A la nostra societat, tan buida i egoista, li manca autèntica alegria. Fa molt d'impacte veure



persones que, malgrat les dificultats de la vida no s'enfonsen sinó que mantenen el somriure als llavis i la pau al cor. És la prova més evident que la resurrecció de Crist no és un mite, sinó una realitat que ens influencia. És una clara demostració que l'evangelí és una bona norma de vida.

És cert que també tenim motius per a la tristesa. Ben cert! Però ens dona esperança saber que aquests motius són relatius: que cap no és definitiu. Per la fe, tenim la certesa que Jesús els ha derrotat decisivament a tots i ens ha assegurat l'autèntica felicitat per sempre.

Hem de viure contents! És la millor preparació per al cel, ja que allà, la nostra principal ocupació serà gaudir.

MENTRE TU NAIXIES

Assumpció Cornadó Lladó

*Mentre tu naixies,
jo encara et somiava
i el teu cor em cridava,
i jo t'escoltava
i jo t'estimava.
I així fins que el cel,
es feu visible en el teu cos
i un raig de llum va baixar
per a besar-te.
I en veure't,*

*el temps es va aturar
mentre les ones del mar
s'alçaven per a mirar-te.
I la música del teu plor,
escampava fragàncies
per tota l'estança.
I les meves mans,
acaronaven les teves,
com aquell que acarona l'amor
per primera vegada.*

Segons el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), l'índex de desenvolupament humà és un indicador estadístic utilitzat a gran escala per tal d'avaluar el desenvolupament a nivell mundial. Tres aspectes es tenen en compte: la salut, l'educació i el nivell econòmic. La riquesa en recursos naturals (aliments, combustibles, materials valuosos, etc.) juga, doncs, un paper fonamental en el desenvolupament humà. La matèria ha jugat sempre un rol limitant per l'ésser humà al llarg del desenvolupament i complexificació de la nostra societat. Així doncs, per tal d'entendre la societat actual i les eines de les quals disposem hem d'entendre la progressió, en concepte de materials, al llarg de la història.

Sempre m'ha captivat entendre tot allò que m'envolta i transmetre-ho a les persones del meu voltant. És per això que aquests articles pretenen divulgar certes curiositats científiques sobre la matèria que he anat acumulant al llarg dels anys. Començant per l'edat de pedra, passant per la metal·lúrgia fins arribar a materials més recents, em sembla interessant alimentar la curiositat científica dels més valents.

Endinsem-nos, doncs, en la ciència de manera accessible i apassionada, apropem-nos al seu caliu reconfortant i proper!

MATERIALS CERÀMICS BIOMÈDICS - ZIRCONI

Els aliatges de Titani encarats als dispositius mèdics van ser els protagonistes del darrer article de Caliu Científic Artesenc.

Fem memòria. La medicina dels inicis del segle XIX restava extremadament embrionària. En aquest context, en el darrer article de Caliu Científic Artesenc vam il·lustrar breument com el desenvolupament dels aliatges de Titani va permetre el que fins aleshores semblava impossible: reemplaçar o reforçar funcions biològiques estructurals òssies gràcies a l'implant de dispositius mèdics a l'interior de l'organisme humà. En particular, vam poder, breument, enumerar diferents característiques que han fet, d'aquest tipus d'aliatges, una família de materials extremadament exitosa dins del món de la medicina moderna:

- Abundància relativa en l'escorça terrestre
- Propietats mecàniques versàtils, durables en el temps, i sense contrapartida en termes de pes
- Citotoxicitat limitada (és a dir, amb un impacte limitat per les cèl·lules humanes)
- Excel·lent integració amb els teixits ossis

No és doncs d'estranyar que trobem aquest tipus de materials en aplicacions tan diferents, i alhora exigents, com són els implants dentals, pròtesis de maluc, pròtesis de genoll, entre d'altres!

Malgrat aquestes propietats, la indústria de la biomedicina ha invertit esforços en cercar alternatives als aliatges de Titani. Efectivament, es tracta d'un

material amb una adopció generalment bona dins l'organisme humà, però no sempre és el cas. La seva adopció resta dependent de l'hoste i les condicions en el medi d'implantació! Per tal d'il·lustrar aquest fet, prenem en compte un medi d'implantació tan complex com la cavitat oral (boca). Sense la voluntat d'entrar en detalls, destacarem que la composició i característiques de la saliva depèn de l'individu i està influida de manera important per diferents factors o processos exògens o endògens al mateix [1] (**Figura 1**):

- Alimentació
- Presència d'agents patògens dins la cavitat oral
- Ús de tractaments o ingesta de medicaments per via oral
- Factors metabòlics
- Factors hormonals
- Composició de la pasta de dents i hàbits de neteja bucal

En altres paraules, una gran variabilitat, d'individu a individu existeix pel que fa a les condicions a les quals està sotmès l'implant dental. Com a conseqüència, problemes de degradació de l'implant constituït a base d'aliatge de Titani poden aparèixer en alguns individus [1]. Aquest fet ha motivat la comunitat científica internacional i la indústria biomèdica a cercar alternatives per tal de satisfer les necessitats d'un ventall més gran de consumidors en diferents aplicacions.

Per tal de donar una resposta a aquest repte tecnològic, la comunitat científica internacional va optar per inspirar-se en la composició dels teixits ossis de l'ésser humà. El teixit ossi humà està compost, mi-

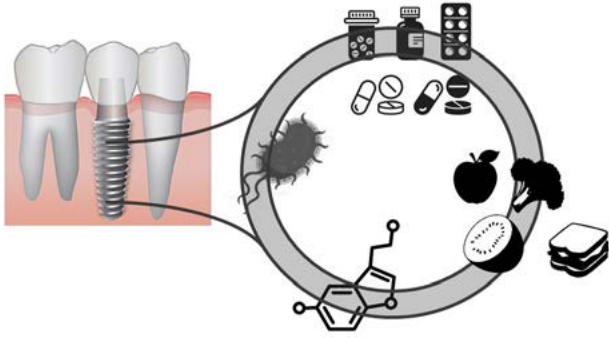


Figura 1: Les condicions a les quals està sotmès un implant dental són dependents de l'hoste i els seus hàbits (alimentació, ús de fàrmacs, factors hormonal, agents patògens, etc.). Com a conseqüència, problemes de degradació de l'implant a base d'aliatge de Titani poden aparèixer en alguns individus.

noritàriament, per aigua i compostos orgànics i, majoritàriament, per fosfat de calci (apatita) [2]. Essent l'apatita un material de tipus ceràmic, la comunitat científica internacional va decidir d'orientar-se envers els materials ceràmics per tal de trobar alternatives als aliatges de Titani, a l'hora de substituir o reforçar les estructures òssies humanes! És en aquest context en què trobem l'eclosió dels materials bioceràmics, materials ceràmics desenvolupats específicament per ser utilitzats dins l'organisme humà.

Dins del grup de materials bioceràmics, destacarem el desenvolupament de materials basats en Zircó, particularment exitosos per aplicacions lligades als implants dentals. Si bé el zircó i els seus derivats ja havien estat estudiats anteriorment, estem parlant d'una família de materials amb una història ben recent. Efectivament, l'ús del Zircó en l'àmbit de la medicina dental comença cap als anys 1960. En aquest moment trobem els primers prototips d'implants dentals a base de Zircó, proposats pel grup de recerca acadèmic del professor Sami Sandhaus [3].

Si bé la comunitat internacional havia projectat moltes expectatives en l'ús d'aquest element químic en el món de la biomedicina, la realitat era una altra. Malauradament, els implants a base de zircó de l'època no eren capaços de resistir les forces associades a la mastiació, fet que n'induí el trencament sobtat [3]. Com a conseqüència, la indústria dental va perdre progressivament tota confiança en aquest tipus de materials, i no va ser fins una vintena d'anys més tard que els implants dentals a base de Zircó van tornar a emergir de l'ombra sota l'impls del grup d'investigadors liderat per professor Per-Ingvar Brånemark [3]. Sí, ho heu llegit correctament! Per-Ingvar Brånemark, el mateix investigador que anys enrere havia liderat les investigacions que permetrien la descoberta de la "osteointegració" i la identificació dels aliatges de Titani com a biomaterial per aplicacions de biocompatibilitat biològica, tal i com vam veure en l'article anterior. No és doncs d'estranyar

que Brånemark hagi estat catalogat com el "pare de la implantologia dental moderna"! Efectivament, Brånemark i el seu grup havien desenvolupat un material a base de Zircó amb resultats remarcables per aplicacions d'implantologia dental, fet que ràpidament es va traduir en un gran interès per part la indústria de la època. Brånemark acabava de crear un nou mercat dins de la indústria dental! Mitjançant la seva col·laboració amb l'empresa predecessora de Nobel Biocare, els primers implants dentals basats en Zircó progressivament esdevindrien una realitat. Avui en dia, trobem una oferta d'implants dentals basats en diòxid de Zircó cada vegada més important. Aquest fet s'explica per múltiples raons, algunes de les quals intentarem il·lustrar en la secció següent:

En primer lloc, destacarem que els implants a base de diòxid de Zircó també gaudeixen d'unes bones propietats d'osteointegració i de biocompatibilitat [6], fet que els confereix una adhesió natural al teixit ossi humà i unes bones garanties d'acceptació per part de l'hoste!

En segon lloc, cal remarcar que els implants de diòxid de Zircó han estat optimitzats al llarg del temps, amb la introducció de certs additius (com l'Itri) per obtenir les propietats desitjades (Figura 2). En particular, l'addició d'Itri als implants basats en diòxid de Zircó ha permès l'obtenció d'implants dentals gairebé neutres electro-químicament. Això evita l'aparició de fenòmens de corrosió en els implants, fet que els confereix una molt bona durabilitat i biocompatibilitat a llarg termini [4]. Contràriament, certs implants basats en aliatges de Titani poden sucumbir als fenòmens corrosius a llarg termini una vegada implantats a la cavitat oral humana.

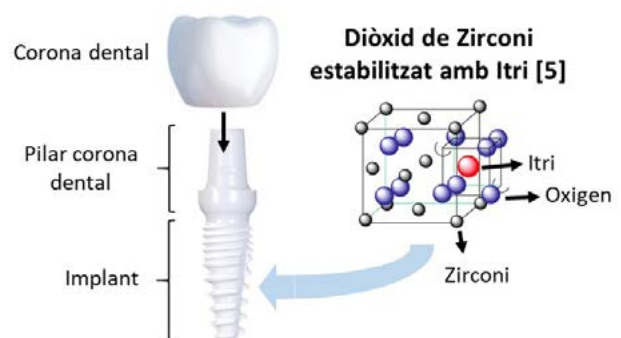


Figura 2: La comercialització d'implants dentals a base de diòxid de Zircó ha augmentat en les darreres dècades. Les propietats dels implants han anat millorant progressivament al llarg dels anys, en part gràcies a l'addició de certs elements alternatius en el material constituït de l'implant. Destacarem que l'Itri és un dels elements d'addició que ha generat resultats encoratjadors [4-5].

En tercer lloc, els implants a base de diòxid de Zircó gaudeixen d'unes propietats estètiques realment bones i ben superiors a les dels implants utilitzant aliatges de Titani [6]. En el cas dels aliatges de Ti-

tani, el color gris fosc característic del material és sovint observable a la inserció de la dent de l'hoste, fet que deixa en evidència la presència d'un implant. Contràriament, els implants de diòxid de Zirconi es caracteritzen per un color blanc, fet que els fa difícilment distingibles en comparació amb la resta de dents (Figura 3).



Figura 3: Un dels avantatges principals dels implants dentals a base de diòxid de Zirconi és la seva pertinència estètica!

Finalment, a diferència dels implants a base d'aliatges de Titani, els implants de diòxid de Zirconi són aïllants des d'un punt de vista tèrmic i elèctric. Efectivament, els implants basats en Zirconi resten inerts davant qualsevol camp electromagnètic o gradient tèrmic present en l'entorn de l'hoste (Figura 4). D'una banda, aquest fet evita la conducció de la calor/fred dels aliments a l'organisme de l'hoste. De l'altra banda, aquestes característiques eviten que l'implant actuï com a amplificador dels camps electromagnètics externs a l'organisme de l'hoste, evitant així l'absorció de radiacions electromagnètiques dins del cos humà [6].



Figura 4: Els implants a base de diòxid de Zirconi són elèctricament inerts, fet que evita la seva interacció amb els camps electromagnètics externs a l'hoste. Cal recordar que alguns dispositius electrònics del nostre quotidià emeten camps electromagnètics (telèfon, xarxes wifi, etc.).

En conclusió, si bé els aliatges de Titani són una família de materials extremadament exitosa per aplicacions de medicina invasiva amb finalitat de

reemplaçar o reforçar funcions biològiques estructurals òssies, les seves propietats no són infal·libles! Efectivament, múltiples són les aplicacions a les quals la medicina moderna és capaç de donar resposta (implants dentals, pròtesis de maluc, pròtesis de genoll, etc.), i els implants necessaris per totes aquestes aplicacions necessiten propietats diferents. No només les aplicacions són diferents també ho és la resposta de l'hoste a un cert implant. Efectivament, la resposta de l'ésser humà als implants dentals pot ser realment diferent en funció de l'individu, fet que està lligat a múltiples paràmetres fisiològics del mateix! En aquest context, en aquest article hem pogut breument il·lustrar perquè l'ús de materials ceràmics a base de Zirconi ha anat guanyant importància en els darrers anys com a alternativa als aliatges de Titani, particularment per aplicacions d'implantologia dental. Si bé la imatge intuïtiva dels materials ceràmics està sovint lligada a aplicacions de vaixel·la, queda clar que el potencial d'aquest tipus de materials va molt més enllà!

Fonts bibliogràfiques:

[1]: Dental tribune, "La corrosion des implants dentaires: facteur de risque des péri-implantites. Les implants zirconi une alternative préventive", consultat el 23/11/2025. URL: <https://fr.dental-tribune.com/news/la-corrosion-des-implants-dentaires-facteur-de-risque-des-peri-implantites-les-implants-zircone-une-alternative-preventive/>

[2]: INSA Lyon, "Du ciment pour réparer les os abîmés", consultat el 23/11/2025. URL: <https://www.insa-lyon.fr/fr/actualites/ciment-pour-reparer-os-abimes>

[3]: Alternative santé, "Implants en zirconi: l'avis du chirurgien-dentiste Ted Lervi", consultat el 23/11/2025. URL: <https://www.alternativesante.fr/dents/implants-dentaires-en-zircone-l-avis-du-chirurgien-dentiste-ted-levi#:~:text=L'histoire%20des%20implants%20dentaires,dentaires%20de%20nos%20grand%20m%C3%A8res%20!>

[4]: Xia X., "Computational modelling study of Yttria-stabilized zirconia". Thesis submitted for the Doctor of Philosophy. Department of Chemistry, University College London (2010).

[5]: Rao, Hanumantha & Kumaraswamy, Mamtha & Thomas, Dhanu & Boraiah, Shivakumar & Rana, Kuldeep. (2023). "Zirconia in Restorative Dentistry". 10.5772/intechopen.111601.

[6]: P. Eppe, "Pourquoi la biocompatibilité est si importante en implantologie?", AO NEWS N° 33 (2020).

HI HA POBLES

Marina Peiró Olomí

Hi ha pobles que són molt més que un punt al mapa.
Hi ha pobles que tenen ànima. Que tenen història.
Que tenen memòria. I aquest... és el meu.

Aquí no només hi vivim. Aquí compartim la vida.
Perquè cada carrer, cada plaça, cada racó guarda records que només nosaltres coneixem.
Records que ens han fet créixer, que ens han fet riure, que ens han fet ser qui som.

Un poble és créixer saludant a tothom.
És sentir-te segur perquè coneixes cada rostres.
És saber que darrere de cada porta hi ha una història...
i, d'alguna manera, totes formen part de la teva.

Però si hi ha dies en què el poble batega amb més força que mai... són els dies de festa.
Quan arriba la festa major, quan fem les cassoles, quan hi ha qualsevol excusa per sortir al carrer i retrobar-nos.
Aquests dies, el poble es transforma.
Les places i els carrers s'omplen de música, de rialles, de llum... i sembla que res més importi.

És aquell moment màgic quan sona el primer coet i saps que tot està a punt de començar.
És veure les criatures corrent amunt i avall, descobrint per primera vegada el que nosaltres ja hem viscut mil cops.
I, alhora, és veure els més grans... que tornen a ballar, a cantar i a somriure com si els anys no haguessin passat.

Aquí, la festa no és només festa.
És identitat.
És tradició.
És família.

Les taules plenes de menjar compartit.
Els brindis que ressonen amb la mateixa força any rere any.
Les abraçades que duren més del normal, perquè potser només ens veiem aquests dies.

I això... això no té preu.

Cada any repetim els mateixos rituals: la cercavila, la música, el ball...
I, tot i que semblin iguals, sempre hi ha un instant que et fa sentir com si fos la primera vegada.
Potser és una cançó que et transporta a la teva infància.
Potser és retrobar-te amb algú especial.
O simplement... mirar al teu voltant i pensar: "Quina sort tinc de ser d'aquí".



Quan cau la nit i els llums il·luminen els carrers, quan la música es barreja amb les rialles i les veus, és impossible no emocionar-se.
Perquè aquests instants són únics.
I es quedaran amb nosaltres tota la vida.

L'endemà, quan tot es calma, queda aquella sensació dolça...
La certesa que, encara que el nostre poble sigui petit, el que vivim aquí és immens.

Perquè un poble no es mesura pel nombre d'habitants.
Un poble es mesura per la intensitat amb què viu els seus moments.
I el nostre... el nostre ho viu amb una passió que no es pot explicar, només sentir.

Cada instant es converteix en record.
Cada record es converteix en història.
I cada història... és eternitat.

Per això, quan algú em pregunta què té d'especial el meu poble, mai sé què respondre exactament.
Perquè no hi ha paraules suficients.
S'ha de viure.
S'ha de sentir.

I qui ho ha viscut... ho sap.
Que ser d'aquí és molt més que tenir un lloc on viure.
És tenir una família immensa.
És tenir unes arrels profundes.
És sentir el cor bategar al mateix ritme que tots els altres.

Aquest és el meu poble.
Aquest és el nostre orgull.
I això sí que és per sempre.



EL REPORTATGE

ESPORGA DELS ARBRES DE LES BANQUETES DEL CANAL D'URGELL

Fotos: J. Gallart





EL BOMBARDEIG DEL DIA DE SANTA TERESA DE 1938

Felip Gallart Fernàndez

Segons la documentació que tenim, Artesa de Lleida i el seu terme van ser bombardejats diverses vegades per l'aviació del bàndol nacional durant la Guerra Civil. Hi ha documentació de l'aviació italiana on consta que el 20 de desembre de 1938 els seus avions van bombardejar Artesa, Alfés i Aspa i el 27 de desembre de 1938 ho van fer sobre Puigverd, Artesa i Castelldans. I tal com consta en un escrit de l'ajuntament d'Artesa, datat del 26 d'abril de 1940, el terme va ser bombardejat el 20 i el 26 de setembre de 1937; el 3 d'abril, el 20 de juliol, el 20 d'octubre i el 24 de desembre de 1938 i el 4 de gener de 1939. I segons aquest mateix document el poble va ser bombardejat el 12 de juliol i el 15 d'octubre de 1938. D'aquest darrer bombardeig és del que us volem parlar avui.

Hi ha coses que de tant sentir-les sembla que les hagi viscut. Això és el que ens va dir la Maria Lluïsa Batlle Seguí, de ca l'Alfonso, quan ens va explicar com el bombardeig del dia de Santa Teresa de Jesús de l'any 1938 va deixar la seva família sense casa i amb un trauma familiar que el temps no va esborrar mai del tot. Tot i que ella no va viure directament els fets, perquè encara no havia nascut i temps que mancava, s'emociona profundament quan ens en parla i evoca el patiment dels seus.



Maria Lluïsa Batlle Seguí

El matrimoni format per l'Alfonso Batlle Drudis i la Maria Badia Faixes vivien al número 43 del carrer Nou (avui carrer Sant Ramon) amb la seva filla Antonieta. Tenien un altre fill, el Josep, però com eren temps de guerra era al front. La casa es coneixia per ca l'Alfonso, però al poble molta gent els deien de cal Peralta, perquè la Maria era originària de cal Peralta d'Alguaire.



Ca l'Alfonso

El dia 15 d'octubre de 1938 la Maria Badia Faixes ja tenia preparat el dinar: badejo amb tomata. A la una de la tarda estenia panís a les golfes amb la seva filla, l'Antonieta. De sobte van sentir els crits de l'Alfonso. Des del carrer cridava que venien avions. Les dones van baixar ràpidament cap al carrer i plegats van córrer cap al refugi que hi havia al final del carrer. L'Adolf Costafreda al seu llibre "Folklore d'Artesa de Lleida. Del poble i del terme" ens el descriu amb força precisió.

"I per parlar de tots els refugis dels quals tinc constància, en parlaré d'un que trencava totes les normes dels refugis d'Artesa. Estava situat per allí on més o menys hi ha avui la casa del Ricard Batiste. La terra feia com un tossalet i s'hi havia excavat una mena de trinxeres fondes, les quals van recobrir amb troncs d'arbres (l'Ernest em va dir que eren "aubins", àlbers en català normatiu) i els troncs es van colgar amb la terra de les rases i embolicar amb ramatge i pedres".

Van entrar al refugi. Era fosc i ple de gent. Van sentir el soroll dels avions i el soroll de les bombes que queien. Quan el Ramon de ca la Jepa va entrar al refugi amb el seu fill a coll i bé va dir: "Alfonso, no t'hiu casa". Un altre veí d'Artesa, el Panarra, ho havia vist tot des d'un pi que hi havia al camí d'Albatàrrec.

Els de ca l'Alfonso, molt espantats, van sortir del refugi. Van avançar entre la pols que omplia l'aire i la gran confusió i l'espant que regnava a tot el poble. Quan van arribar a cal Cassigall, la casa veïna de la seva, la Dolores, que no sortia de casa per molts avions que passessin, va dir a la Maria Badia: "No em digos res, Marieta, no em digos res". Li va anar de ben poc que la bomba caigués a casa seva.

El que van contemplar els de la família Batlle-Badia els va deixar corglats. Havien partit la seva casa per la meitat. La part que donava al carrer Nou estava completament ensorrada. La Maria Badia va treure forces d'on pràcticament no n'hi havia i va exclamar: "La casa rai, que torni el meu fill, vull". La pena era immensa i les perspectives més fosques que l'hivern que s'acostava, fred, boira, guerra, el fill al front i sense casa.

Durant un temps van fer estada a cal Canya, que eren parents. Mentre hi eren es partien les menges, que eren escasses, i fins i tot el pa sucats amb oli els feia cosa d'agafar, no perquè els de cal Canya els privessin de res o els fessin cap retret, no, era perquè els sabia greu de causar-los molèsties i de ser una càrrega en un temps en què tot era una feixuga càrrega. Que bé que es van portar els del Canya, ens diu la Maria Lluïsa emocionada. I recorda les paraules que la seva tieta Antonieta sempre deia als seus fills, el Ramon i l'Alfonso: "Mai no renyiu amb los de cal Canya. Pel favor que ens van fer en acollir-nos en aquells temps tan difícils".

Un cop acabada la guerra, el Batiste de l'Ambrosi li va dir a l'Alfonso Batlle que havia pensat de fer una recollida pel poble per ajudar-los a reconstruir



Refugi de la Guerra a Sant Ramon

la casa. L'Alfonso li va dir "Mentre visca t'ho agrairé, però no em vull sentir dir mai: calla, desgraciat, que la casa te l'ha fet el poble".

Eren temps difícils, molt difícils, però finalment, amb molts sacrificis, els de ca l'Alfonso van reconstruir la casa i el fill, el Josep Batlle Badia, va tornar sa i estalvi després d'un temps de servei militar a Automobilisme a Barcelona. A la capital del país una noia li havia robat el cor, la Maria Seguí Capdevila. Es van casar i van anar a viure a ca l'Alfonso. El Josep Batlle i la Maria Seguí van tenir la Maria Lluïsa, el Josep, l'Alfonso i el Gerard. I en aquella casa sempre es va respirar alegria, ens diu la Maria Lluïsa. L'Antonieta, la filla, es va casar amb el Ramon Serra i van tenir dos fills: el Ramon i l'Alfonso.

De la bomba que els va partir la casa, a ca l'Alfonso en parlaven sovint. Que si les bombes anaven per destruir les escoles. Que si ens hagués agafat a casa. Que si a cal Cassigall i ca la Jepa els va anar d'un pèl. Que si tomba, que si gira. I un dia, després de molts anys, quan feien unes obres a ca la Jepa van treure restes de la bomba que els havia partit la casa, o eren d'una altra bomba? Qui ho sap, això? I, de fet, tant és. Aquesta és una història de superació. Una història que ens explica que de vegades la bona gent guanya la partida. Una d'aquelles històries on les ganes de viure i de tirar endavant poden més que totes les bombes que cauen del cel.

UN RACONET D'ARTESA

Àngels Florensa Bertran



JOAN NADAL VISA

Josefina París Mor

El Joan Nadal Visa va néixer el dia 21 de setembre de l'any 1919. Era el segon fill i únic noi del matrimoni format per Ramon Nadal Solé i Honorata Visa Ribera, veïns d'Artesa de Lleida. El Joan tenia dues germanes més, la Ramona i la Maria. La família vivia en una casa situada al carrer Nou d'Artesa, cal Batllet.

De petit va anar a l'escola del poble i en acabar els estudis elementals es va posar a treballar a casa de pagès. D'ell es diu que era una persona extrovertida, simpàtica i amb moltes amistats al poble.

Quan va esclatar la guerra el Joan tenia 18 anys, era de la lleva de 1940 que fou cridada a files el 15 de setembre de 1937. En aquesta època, ell era orfe de mare i encara estava solter, no obstant es diu que tenia nòvia, festejava amb una xicota del poble, la Carmeta Seró de cal Nogué.



DESTINACIÓ AL FRONT DEL PALLARS

La família explica que durant els vuit primers mesos des que fou cridat a files, res no sabien del lloc on havia anat a parar el Joan. Finalment, un bon dia, van rebre una carta del fill, datada el mes de maig de 1938, des del front del Pallars "Piedras de Oro" on estava destinat.

A través del Ramon París Drudis de cal Cassigall, un altre jove d'Artesa de la mateixa lleva de 1940, com el Joan Nadal, en una carta que escriu a la seua família d'Artesa el dia 5 d'abril de 1938 des de Manresa, explica que allí a la capital del Bages junt amb ell hi havia també altres nois d'Artesa, el Joan Nadal i l'Eustaqui Vilalta.

Seguint el relat de la carta, el Ramon explica que els tres joves havien fet la instrucció a la Caserna de Manresa i des d'allí els havien conduït a Sanahuja, comarca de la Segarra, on hi van estar una setmana esperant el destí. Finalment el Ramon diu que foren traslladats a la serralada dels Pirineus, prop de la frontera amb França (1).

El Ramon París Drudis, al final de la carta també dona a la família la seua nova adreça i la dels seus companys d'Artesa:

Agrupación Norte. 19 Brigada Mixta. 76 Batallon. 3ª Compañia. Base 8.

PIEDRAS DE ORO

La família del Joan Nadal, com abans he dit, també va rebre una carta del seu fill des del front de guerra del Pallars, datada el mes de maig de 1938 a "Piedras de Oro", escrita un mes més tard de la que va escriure el Ramon París Drudis al seu pare.

Aquesta carta, segons la família del Joan Nadal, va ser l'única missiva que la família de cal Batllet va rebre del seu fill, des de primera línia del front. A partir d'aquesta data la família no va tenir cap més notícia d'ell. Els familiars pensen que el Joan va morir allí a "Piedras de Oro", un mes més tard d'haver escrit la carta.

"Piedras de Oro", en català Pedres d'Auló, és un cingle situat a 1700 m. d'alçada a mig camí entre la petita població de Roní (Pallars Sobirà) i el Pic de l'Orri. Sabem que la 19ena Brigada Mixta republicana el 22



de maig de 1938 va atacar una petita guarnició de les tropes franquistes que estava situada a la zona de les Pedres d'Auló, i va aconseguir ocupar algunes posicions a l'indret. Tanmateix la reacció dels nacionals no es va fer esperar i allí a les Pedres d'Auló va començar una cruenta batalla entre els combatents dels dos bàndols.



Diferents historiadors, soldats que van sobreviure i gent de la zona diuen que la 19ena Brigada Mixta va sofrir un gran nombre de baixes, els combats van durar dues nits i centenars de soldats republicans van quedar sepultats a les muntanyes del Pallars sota la neu i les pedres. Hi van haver tants morts i l'orografia del lloc era tant abrupta i difícil que molts cossos no van poder ser enterrats.

Aquests combats aferrissats, al cap dels anys, es convertiren en símbol d'uns enfrontaments sagrats en un lloc ignorat del Pirineu.

Un temps més tard la família de cal Batllet va rebre una notificació del Comissari de Guerra comunicant que el Joan Nadal Visa havia mort al front de guerra, en combat i lluitant valentament, però sense determinar el lloc on van passar els fets ni on va ser enterrat.

Sembla que dels tres joves soldats d'Artesa que van lluitar a les Pedres d'Auló, en van morir dos: el Joan Nadal Visa i el Ramon París Drudis, el tercer, l'Eustaqui Vilalta Porqueras de cal Garsa, segons explica el Ramon va sobreviure al combat.

L'EUSTAQUI VILALTA PORQUERES

Segons fons familiars de l'Eustaqui, quan la guerra ja estava al final, a ell el van destinar al Marroc per complir amb el servei militar i allí diuen que va morir d'accident, jugant un partit de futbol. La família ha explicat que el seu cos va ser recuperat per les autoritats militars i fou enterrat en un cementiri d'aquest país, situat al nord d'Àfrica.

A l'igual que els seus companys de guerra l'Eustaqui de cal Garsa va perdre la vida lluny de casa i tampoc no va poder retornar mai més al seu poble...

En acabar la guerra la repressió dels vencedors va ser tant brutal que moltes famílies que havien perdut algun pare, germà, avi, oncle,... en el front de guerra republicà, van fer desaparèixer les cartes i documents que havien escrit els seus familiars des dels fronts de guerra per por a patir represàlies dels vencedors.

Una gran capa de silenci es va estendre a totes les llars espanyoles durant molts anys. Les famílies no volien parlar de les dramàtiques i doloroses situacions viscudes durant la guerra, volien oblidar l'horror... però van quedar marcades per tota la vida. Les generacions més joves van créixer en el desconeixement de les històries familiars dels besavis, padrins, pares, oncles,...

Tenir memòria històrica ajuda a comprendre i interpretar els esdeveniments del passat que comparteix una societat, valorant-lo i tractant-lo amb respecte.

Durant la Guerra Civil Espanyola i la llarga dictadura franquista, moltes persones patiren actes injustos per motius polítics, ideològics o religiosos que quedaren en l'anonimat. Avui gràcies a la Memòria Històrica molts d'ells s'han pogut dignificar i rescatar de l'oblit, posant-los cara i nom als que durant molts anys se'ls hi havia negat.

(1). Carta de Ramon Paris Drudis. Arxiu familiar.

BIBLIOGRAFIA

Josep Sanjuan Prim, *Mai Més, Torres de Segre, Amics de la Mare de Déu de Carrassumada*. 1998

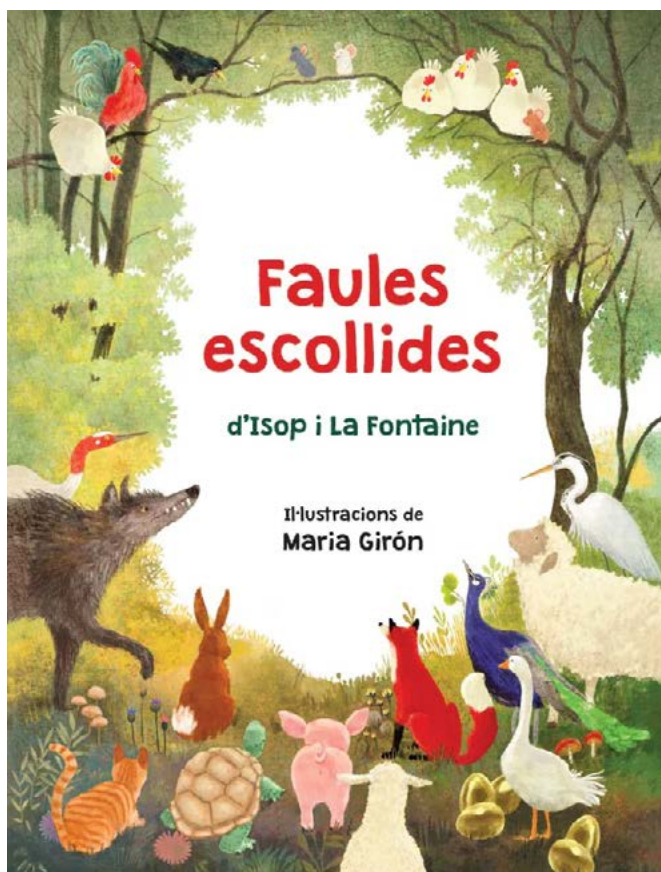
DE LA FAULA MORALITZANT A LA CONSCIÈNCIA ANIMAL. EVOLUCIÓ LITERÀRIA I SOCIAL

Laia Solà Miró

L'evolució literària del tracte dels animals, com a personatge de ficció, reflecteix, de manera profunda, l'evolució moral i cultural de la humanitat.

Des de les primeres faules orientals fins a la narrativa catalana contemporània, el paper de l'animal ha passat per diverses fases simbòliques i conceptuals que mostren com la literatura és un mirall del pensament ètic i dels valors de cada època.

En la tradició antiga —Isop, el *Panchatantra*, el *Calila e Dimna*—, els animals eren símbols de prudència, astúcia i moderació dins de la cultura greco-latina i de prudència, saviesa i lleialtat dins de la cultura oriental.



A través de la seva conducta, l'ésser humà aprenia normes socials i morals, protegia els valors del moment. Aquest ús didàctic, tot i ser jeràrquic, reconeixia als animals una funció mediatadora, però no els atorgava cap dret ni representació en tant que animals.

A l'època medieval a Europa, els textos i contes amb animals són els vehicles de defensa dels valors centrals del moment: monarquisme i teocentrisme, els dos pilars medievals.

Al S. XV i al Renaixement, per influència dels humanistes italians i de les noves filosofies renaixentistes, es recuperen els antics valors clàssics del raonament i l'observació a l'entorn de l'humà, tanmateix l'humà no està sol, la natura i els animals l'acompanyen i seran vehicles de l'expressió dels sentiments i emocions humanes; deixen, parcialment de banda, la funció merament didàctica. Es passa del teocentrisme a l'antropocentrisme.

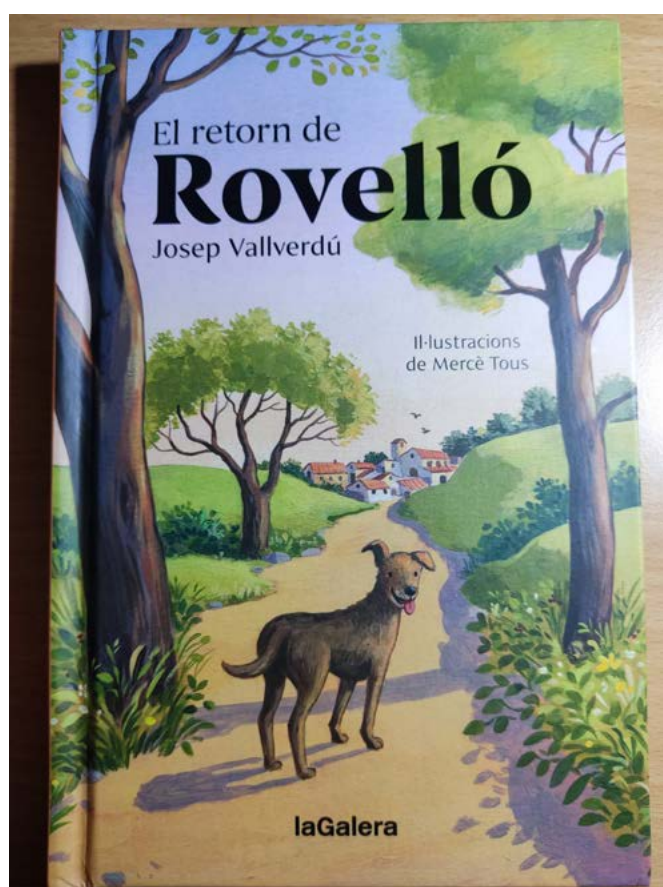
El S. XVIII amb el neoclassicisme, torna el valor del raonament, de l'estudi i de l'empirisme com a forma objectiva d'observar i conèixer la realitat. D'aquesta actitud se'n fa eco l'enciclopedisme francès i els seus filòsofs il·lustrats sobretot J. J. Rousseau amb obres com l'*Emile*, que potencien el valor de la bondat en plena natura i l'educació. Actituds com la del filòsof i jurista anglès Jeremy Bentham i la frase: «*La qüestió no és si poden raonar, ni si poden parlar, sinó si poden patir*» va ser el fonament pel moviment pels drets dels animals que es va desplegar anys més tard a Anglaterra amb la creació de la primera societat protectora d'animals d'Europa, el 1824 (Society for the Prevention of Cruelty to Animals, SPCA).

Els corrents filosòfics i científics del S. XVIII tenen resposta en les creacions literàries del segle XIX. Els animals es comencen a veure com a personatges diferenciat i amb personalitat pròpia, éssers capaços de sentir i patir, sobretot a Anglaterra, Lord Byron, Anna Sewells, també a Rússia, Tolstoi... o EEUU, Jack London... I definitivament al S. XX s'introdueix una nova mirada amb autories catalanes: Caterina Albert, Bertrana, Rodoreda, Antoni Mus, Vallverdú... mostren aquesta empatia creixent. La literatura comença a reconèixer-los com a subjectes amb emocions que qüestionen accions humanes.

Finalment, la literatura contemporània de finals del XX i XXI—tant la catalana com la universal— representa el gir ètic definitiu. Amb el rerefons de publicacions de científics i filòsofs (Darwin, Desmon Morris, Konrad Lorenz, Peter Singer...), s'accentua

l'empatia cap a la natura i els animals, que aviat seran vistos, com a éssers innocents enfront de la crueltat humana. L'animal no sols és protagonista de la seva pròpia història, sinó que reclama els seus drets. Ja no s'hi projecta la moral humana i els seus interessos ans es qüestiona l' antropocentrisme amb la Llei a la mà: Pere Rosselló, García Cornellà, Care Santos, Ana Sánchez, Mireia Rosselló...

Paral·lelament sorgeix també la literatura que sense denunciar directament, reelabora contes i faules antigues, que donen veu a una mirada altra, planta llavors de sensibilitat, respecte i col·laboració: Mercè Canela, *El drac del petó*, Vallverdú, *El retorn de Rovelló*...i gairebé la totalitat de literatura infantil i juvenil actual.

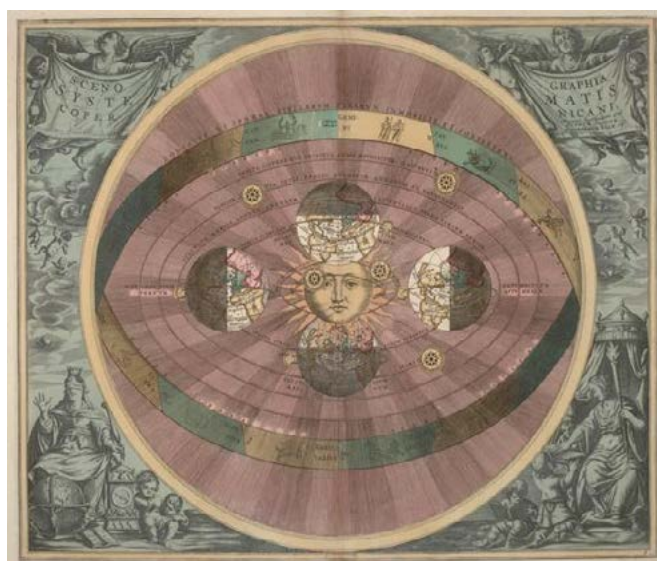


Aquesta transició és, en el fons, una forma de maduresa humana, ètica i cultural: reconèixer que el llenguatge literari pot servir no per dominar, sinó per conèixer, comprendre i millorar, tot complint les lleis vigents dels animals domèstics, sensibilitzar cap als salvatges i la fauna de consum, on les lleis de benestar animal es comencen a aplicar, encara tímidament.

«Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat física i psíquica i també de moviment voluntari, els quals han de rebre el tracte que, atenent bàsicament les necessitats etològiques, en procuri el benestar.» (art. 2.22/2008) Llei catalana 2/2008 de 15 d'abril.

«Cal respectar la seva qualitat de ser sintent i el seu benestar, conforme a les característiques de la seva espècie...» pàg.6 Llei estatal 7/2023 de 28 de març.

Així, la literatura esdevé un espai de sensibilització i resistència; es demostra que la defensa dels animals no és un fet natural o espontani, sinó una construcció cultural que la literatura reflecteix com un mirall de l'evolució ideològica, moral, social i emocional de l'ésser humà i les societats al llarg dels segles amb un descenrament de l'antropocentrisme i la mirada oberta cap a tota forma de vida. Com demostrà Copèrnic amb l'heliocentrisme i confirmà Galileu, «totes les criatures passen a tenir un lloc en un univers ordenat». S'obre la mirada cap a una visió cosmo-cèntrica de l'existència.



La màxima bíblica de «crieu i multipliqueu-vos, pobleu la terra i domineu-la» avui ja no es pot seguir, és èticament inacceptable i econòmicament insostenible, per això les filosofies panteistes, tan antigues, avui es comencen a entendre i ben aviat es podran demostrar ja que estan a prop dels postulats científics de la física quàntica, en què l'univers és un tot, i tota forma d'existència hi està connectada, per tant tot i tothom té dret a existir i a desenvolupar-se en la plenitud. Com deia David Bohm (1917-1992), físic quàntic amb una visió clarament unitària de l'univers, al seu llibre: *La totalidad y el orden implicado* Ed. Kairós «una realitat profunda, contínua i indivisible que es desplega com a món visible: tot és manifestació d'una mateixa realitat», aquí no hi ha ni dominació ni submissió, però sí harmonia i equilibri, que a la vida ordinària es concreta en el respecte, l'empatia i la solidaritat compartides entre humans, animals i natura.



XII

CAMÍ DE FONATNET I LES DISSORTS DE LLEIDA I DE XÀTIVA

Quan els dos amics estaven pujant la serra de Puigdevall van mirar la torre de l'Aiguader, que era a l'esquerra, tot pujant la costa. Al Roc també li agradava aquell lloc. Era un petit edifici, gens comparable amb la torre Remolins, però també tenia el seu encant. Amb un corral adossat ple d'animals. De bon matí els propietaris obrien les portes del clos i les gallines, les ovelles, les cabres... sortien a pasturar pels voltants de l'edifici i no marxaven gaire lluny. De tal manera que al vespre als estadants no els calia ni tocar l'esquella perquè entressin, ho feien sols, com si ja estiguessin ensenyats. I després algú tancava la porta i ja estava.

Els propietaris de la torre tenien dos fills que feien d'horticultors. Eren molt bona gent. Sempre tenien un silló d'aigua fresca sota l'ombra d'unes moreres per si passava un traginer o qualsevol passavolant i volia descansar i alleujar la set.

El nom de torre de l'Aiguader li venia perquè tenia un pou molt fondo d'on mai no s'acabava l'aigua. En temps de sequera extremada molta gent comprava aigua de boca en aquella torre.

A mitja hora d'arribar a la ciutat de Lleida, els dos amics es va aturar un moment per observar bé la Seu Vella, o millor dit, lo Castell, nom amb què tothom coneixia l'edifici des que la nova dinastia dels borbons destinés l'antiga catedral a caserna militar.

Després de descansar una estona van emprendre el camí. Van girar cap a l'esquerra, en direcció de la partida de la Copa d'Or i després cap a Fontanet.

Tot caminant el Vicent li va dir al Roc:

-No ho sé, Roc, però de vegades penso que la meua família té les arrels aquí a Lleida. M'agrada pensar que els meus avantpassats eren d'aquests topants i que van marxar amb el rei Jaume I a conquerir i repoblar València. I és que cada vegada que miro aquest edifici tan maltractat em poso trist.

-Sembla que no es pugui menysprear més un lloc, oi?

El Vicent malgrat ser un humil mosso tenia un bon bagatge cultural. Al seu poble natal de Xàtiva havia tingut un molt bon mestre, que curiosament era de Lleida, i li havia explicat un munt de coses sobre la seva ciutat.

-Segons em va explicar el meu mestre, el senyor Palau, el rei Felip V va castigar molt durament els lleidatans. No els podia perdonar el seu suport a l'arxiduc Carles d'Àustria durant la Guerra de Successió. Al novembre de 1707 les seves tropes van entrar a Lleida i la repressió va ser brutal. Imagina't: va convertir la Seu Vella, el símbol més preuat de la ciutat, en caserna. Va abolir totes les institucions. Va tancar la Universitat. Va derogar els Costum lleidatans. Va desfer la Paeria. Tota persona que representava alguna cosa a la ciutat va ser castigada, perseguida o expulsada. Lleida es va convertir en una autèntica calamitat.

-Catalunya sempre ha perdut amb Espanya- va afegir el Roc.

-Els valencians també company. Felip V va manar cremar el meu poble fins a tres vegades, en represàlia per la seva resistència a les tropes borbòniques. Els supervivents de Xàtiva van ser capturats, trets per la força de les seves cases i deportats a Castella o, pitjor, assassinats. Els habitants dels pobles veïns van ser obligats a enderrocar les cases i a emportar-se tot el que trobessin. Xàtiva va ser esborrada del mapa i fins i tot durant uns anys van canviar el nom per San Felipe. Imagina't, Sant Felipe, el nom del seu botxí.

-Però ara Xàtiva es diu Xàtiva i no San Felipe, oi?

-Amb els anys bona part de l'antiga població, i els seus descendents van anar retornant i la ciutat va recuperar el seu nom a les corts de Cadis.

-Caram, no m'ho havies explicat mai tot això.

-Lleida i Xàtiva són dues ciutats que han patit molt, Roc- va dir el Vicent amb gravetat.

-Ets un bon amic, Vicent. I saps moltes coses. No sé què hi fa un home tan il·lustrat com tu per aquests pobles de mala mort, plens de ganduls, drogos i lladres- va dir el Roc amb una rialla que volia alegrar una mica el matí gelat.

El Vicent es prenia sempre amb bon humor les facècies del Roc. Com a bon valencià era un noi simpàtic i extravertit, amic de la gresca i del bon viure. Els dos amics de vegades es deien de tot, però mai no s'enfadaven, ni quan tenien opinions diferents sobre les coses. La seva amistat era de pedra picada.

Parlant parlant es van adonar que el paisatge que tenien al davant havia canviat. Ja no hi havia bancals d'alfals i cereals. Ara tots els camps estaven plantats d'hortalisses d'hivern: apis, cols, bròquils, cebes, alls... Allò volia dir que estaven arribant a la partida de Fontanet. Al Vicent li va agradar molt aquella zona tan ben plantada i i que es pogués regar amb abundància per les sèquies de Torres i de Fontanet. Li va recordar l'horta del seu poble i li va entrar certa melangia per tot aquell món que havia deixat enrere en venir a Lleida a cercar feina a les obres del Canal d'Urgell, unes obres que encara no s'havien pogut començar, tot i que hi havia moltes esperances que ben aviat es podrien dur a terme.

Per les indicacions que li havia fet l'Àngels, ja serien ben a prop de la seva torre. Així que ho van preguntar a un home que estava aplanat sembrant alls en un bancal a la vora del camí. Els va indicar on era la torre. Van trucar a la porta bastants vegades fins que va aparèixer una doneta d'edat molt avançada que els va dir que l'Àngels havia marxat amb els seus pares amb la tartana cap a Bell-lloc. Cada cop que el Roc sentia dir el nom d'aquell poble l'envaïa una dolça sensació. Després de rebre tantes carabasses de les noies de Gombau del Pla, segurament pels seus orígens humils, pensava, el fet que aquella noia tan bonica s'hagués enamorat d'ell el feia sentir molt bé i guanyar en autoestima. Aquella migdiada ja no li prenia ningú i feia bo tot allò que els vells pagesos de Gombau del Pla repetien sovint. "tot això va per davant".

En veure que no hi havia l'Àngels els dos amics van optar per caminar pel terraplè de la sèquia de Torres, aigua avall en direcció a Albatàrrec. Volien dinar en una taverna d'aquest poble i després marxarien sense perdre temps, la tarda era molt curta, pel camí que anava dret cap a Gombau del Pla, travessarien el despoblat de Vinatesa, així s'estalviarien una bona estona de caminar.





TEMPORADA 2025/2026

CRÒNIQUES DEL C. E. ARTESA DE LLEIDA

Eudald Pijuan Mor

Fotos: Àngels Florensa

At Almacelles 3 - CE Artesa de Lleida 3

(02-11-2025) EMPAT IN EXTREMIS PER SALVAR 1 PUNT QUE NO FA JUSTÍCIA



El C. E. Artesa de Lleida va disputar un bon partit com a visitant davant l'Athletic Almacelles que va acabar amb empat, resultat que repeteixen per 5a vegada els locals. En una valoració global de l'enfrontament, l'Artesa va fer mèrits per emportar-se la victòria. Però, al final, encara va haver de donar les gràcies, ja que el gol de l'empat a 3 final va arribar a l'últim minut.

Els primers minuts de partit ja van deixar entreveure que seria un partit on l'Artesa tindria les seves opcions. De fet, ràpidament, al minut 14 s'avançava a través d'una rematada de Josi a la sortida d'un córner. El joc durant la 1a part va ser d'una possessió dividida, però els artesencs eren els qui tenien les ocasions per fer gol. Amb l'avantatge al marcador van arribar algunes ocasions per augmentar distàncies, però no es van materialitzar. Qui perdona la paga i així va ser com al minut 44 l'Almacelles aconseguia empatar a 1 el partit a través d'un rigorós penal.

La segona part va continuar amb la tònica positiva de l'Artesa que, tot i el gol psicològic abans del descans, continuava creant més ocasions que el rival. Malauradament, l'Almacelles es posava

per davant al 71 a pilota aturada. L'Artesa va reaccionar al moment i, just al 72, Miki definia amb qualitat dins de l'àrea per empatar a 2. Per contra, tornaven a ser els locals els qui aprofitaven un altre cop la pilota aturada per avançar-se al minut 77. Finalment, un Artesa abocat a l'atac en cerca de l'empat va obtenir la seva recompensa amb un clar penal xiulat a l'afegit, que s'encarregava de transformar amb solvència el pitxitxi de l'equip Miki. No va haver-hi temps per res més al partit. 3 a 3 i final.

At Bell-lloc 3 - CE Artesa de Lleida 2

(16-11-2025) DURA DERROTA EN UN PARTIT SENSE ENCERT DE CARA PORTERIA

L'inici del partit va ser esperançador per l'Artesa. Durant els primers minuts es va poder veure damunt del camp la feina feta durant la setmana d'entrenaments i el plantejament artesenc semblava que podria vèncer la tàctica local, basada en el joc directe i la fortalesa aèria amb la pilota aturada. Ja al minut 14, després d'una bona jugada col·lectiva, Miki posava la pilota al fons de la xarxa per avançar l'Artesa. Per contra, els locals van reaccionar ràpidament i en dues jugades aïllades van fer dos gols. El primer, al 18, a través d'una jugada afortunada (rebot al pal inclòs) posterior a la sortida d'un córner i, el segon, al 24, també a la sortida d'un córner en una rematada en solitari després d'un desajust defensiu. Per sort, la dinàmica en el partit continuava sent positiva i, abans del descans, David posava l'empat a 2 al marcador.



Amb tot per decidir i la inèrcia positiva del segon gol, l'Artesa encarava la 2a part. El principi va ser molt bo, amb diverses ocasions clares per posar-se per davant al marcador un altre cop. Malauradament, al minut 66, una centrada lateral dels locals servia perquè un cop de cap en vaselina es convertís en el tercer gol dels locals. Amb poc més de 20 minuts al davant les presses van arribar a les cames dels jugadors artesencs i es va veure un partit totalment obert, amb moltes anades i vingudes. Tot i intentar-ho fins al final, el gol de l'empat artesenc es va resistir i es va confirmar el 3 a 2.

CE Artesa de Lleida 1 – UD Gardeny 0 (22-11-2025) UN CURT 1-0 EN UN PARTIT PER A SENTENCIAR ABANS

El passat dissabte l'equip va disputar el partit contra el Gardeny on el resultat va fer curt veient les ocasions de les quals va gaudir l'equip artesenc. Una vegada més aquesta temporada, el desencert local de cara a porteria es va notar i es va patir fins als últims minuts.

L'inici del partit va ser equilibrat entre els dos equips. A poc a poc l'Artesa va anar guanyant terreny i va començar a disposar d'ocasions clares per avançar-se al marcador. Ja al minut 44, Miki posava la pilota a l'escaire després d'una falta directa i, d'aquesta manera, s'arribava al descans (tot i desaprofitar diferents ocasions per a poder anar amb més distància al marcador)

Ja a la segona part, l'Artesa va començar ben plantat i continuava tenint ocasions, però, a causa de les lesions que es van anar produint i la falta d'efectius a la banqueta, a partir del minut 60 es va veure un Artesa més defensiu i esperant algun contraatac per a poder sentenciar el partit. Tanmateix, no va ser així i, fins al final del partit, va haver-hi la sensació de tenir aquell "ai" al cos en alguna de les arribades de l'equip visitant.

Finalment, el resultat final va ser d'1-0 i, gràcies a aquest triomf, l'Artesa continua aferrant-se a no deixar escapar els equips capdavaners de la lliga.

CF Rosselló 4 – CE Artesa de Lleida 1 (29-11-2025) L'EQUIP ARTESENC NO CARBURA FORA DE CASA

Aquest passat cap de setmana va arribar una derrota més del C. E. Artesa fora de casa davant d'un dels equips potents de la Lliga, el Rosselló. En un partit on els locals van estar més encertats de cara porteria poc va poder fer l'Artesa per a reaccionar.



Des dels primers minuts es va observar com aniria el partit, ja que el Rosselló va decidir fer una pressió alta als jugadors artesencs que intentaven sortir amb la pilota controlada. Aquesta tàctica els hi va sortir perfectament bé des del primer moment, en què es van poder avançar ja al minut 6 després d'un remat d'una centrada lateral. L'Artesa va tenir una reacció positiva i va gaudir d'algunes ocasions per a empatar, les més clares del partit, però no va tenir sort (un cop més) de cara porteria. I, per acabar-ho de rematar, el Rosselló aconseguia el 2 a 0 al minut 34 aprofitant un xut afortunat després d'un contraatac.

Amb el 2 a 0 al descans s'esperava una segona part més lluitada per l'Artesa, però els locals continuaven amb la pressió alta i aconseguien portar el ritme del partit. Inclús, van aconseguir el 3 a 0 aprofitant una rematada en solitari a la sortida d'una falta lateral al minut 66. Des d'aquest moment fins al final l'Artesa es va abocar de forma descarada a l'atac i, per fi, va rebre la seva recompensa en forma de gol del pitxitxi Miki al 84. Amb el partit trencat i buscant encara més gols, el Rosselló va tancar el partit amb un altre contraatac que acabava amb el 4 a 1 final.

CE Artesa de Lleida 3 – CE Benavent 2 (03-12-2025) REACCIÓ DE L'EQUIP EN EL PARTIT AJORNAT DAVANT EL BENAVENT

El C. E. Artesa, després d'una mala ratxa de resultats, estrenava entrenador i ho va aprofitar per fer bona la dita "d'entrenador nou, victòria assegurada". En un partit obert es va imposar per 3 a 2 al Benavent per tal de no desenganxar-se del tot de les posicions capdavanteres.

La primera part va servir de tempteig pels dos equips. El fred era el protagonista principal i



l'Artesa, tímidament, intentava ser l'equip que portava el ritme del partit. Tot indicava indicar que s'arribaria amb l'empat a 0 al descans quan, al minut 43, una bona jugada per la banda es transformava en una assistència cap a David que, caient, aconseguia rematar amb prou potència per sorprendre el porter rival.

Amb l'1 a 0 just abans al descans era difícil millorar en l'inici de la 2a, però l'Artesa ho va fer. A la sortida d'un córner Miki, el més llest dins de l'àrea, es col·locava entre dos defenses rivals i pentinava lleugerament la pilota per ampliar distàncies. Dins d'aquesta inèrcia positiva de l'equip, arribaria al 52 el tercer gol artesenc. Després d'un córner la pilota arribava a Blai que, de forma acrobàtica,

aconseguia rematar una mitja xilena que entrava al segon pal. Quedava encara més de mitja hora i el partit semblava sentenciat. Malauradament, aquesta temporada no es pot donar cap partit per acabat fins al final, ja que el Benavent va reaccionar amb un gol al 63 i un últim gol a l'afegit, que van ser insuficients per remuntar. Al final, 3 a 2 i cap a casa.

CLASSIFICACIÓ

EQUIPS			PARTITS			GOLS			
P	NOM		J	G	E	P	F	C	
1	 BALAFIA, C.F.U.E. B	28	2.5455	11	9	1	1	28	11
2	 TORREFARRERA C.F. A	26	2.3636	11	8	2	1	37	14
3	 ROSSELLO, C.F. A	26	2.3636	11	8	2	1	36	16
4	 PARDINYES C.F. B	24	2.1818	11	8	0	3	29	13
5	 BORDETA DE LLEIDA, U.E. A	23	2.0909	11	7	2	2	43	11
6	 BENAVENT DE SEGRIA C.E. A	19	1.7273	11	5	4	2	36	18
7	 ARTESA DE LLEIDA, C.E.	19	1.7273	11	6	1	4	20	24
8	 BELL-LLOC ATHLETIC CLUB A	18	1.6364	11	5	3	3	22	26
9	 ALMACELLES, AT B	15	1.3636	11	3	6	2	21	20
10	 CASTELLDANS, U.E. A	11	1.0000	11	3	2	6	14	19
11	 ALBESA, C.F. A	10	0.9091	11	2	4	5	21	32
12	 SEROS, C.F. A	10	0.9091	11	3	1	7	12	30
13	 GARDENY, U.D. A	7	0.6364	11	2	1	8	16	30
14	 MAGRANERS, C.D. A	6	0.5455	11	2	0	9	13	24
15	 SUDANELL, C.F. A	4	0.3636	11	1	1	9	9	26
16	 SUNYER, C.F.	2	0.1818	11	0	2	9	8	51

ENTRETENIMENTS

SOPA DE LLETRES

Miquel À. Navarro

SUDOKU

Lluís Gil

Busqueu 14 sinònims de la paraula abundància.

A	N	P	L	E	T	O	R	A	T
T	C	A	R	R	E	T	A	D	A
E	X	U	O	T	R	A	F	A	T
L	P	E	M	O	N	O	L	B	E
P	I	O	D	U	I	P	U	A	I
S	L	L	O	N	L	I	M	S	C
E	A	L	U	Y	N	A	U	T	A
B	I	M	A	X	I	E	C	R	S
T	A	T	I	N	I	F	N	I	T
I	E	R	O	D	N	U	B	A	O

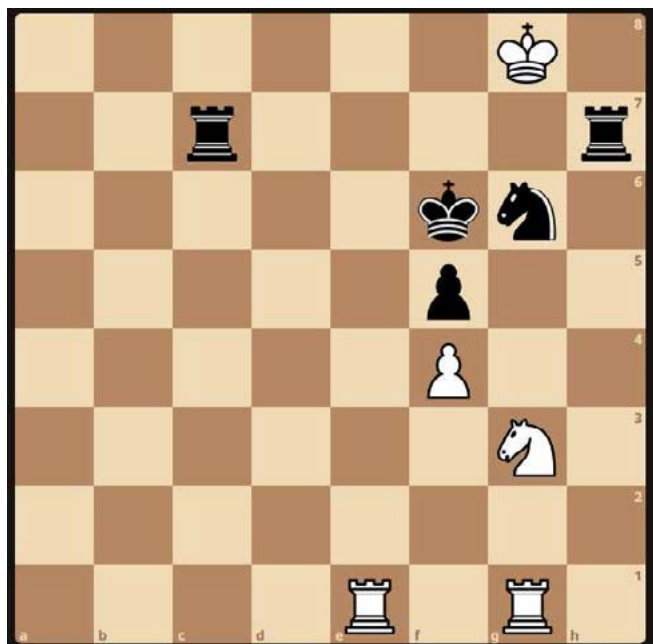
		8			1		3	6
	5	9			6	1	8	4
	6	7		8			9	
			1	5				
	3	5						
	7			6			4	
8	2		9		5			7
	9	6	2			3	5	
5					8			

PROBLEMA D'ESCACS

Albert Batiste

ENIGMA

Juguen blanques i guanyen la partida en tres moviments.



Sabeu on esta aquesta col·locada aquesta cara?



Solució de l'enigma del número anterior:

Era un lauburu o tetraquel (del basc quatre caps). És el nom que rep una creu de braços curvilinis. És un símbol que es troba en les representacions de pobles cèltics, germànics i visigòtics. Actualment és un dels símbol més representatius i recognoscibles de la cultura basca.

Està a la part de sota del balco gran de cal Gallart (carrer dels Gallart, núm. 26).

MOTS ENCREUATS

Miquel A. Navarro

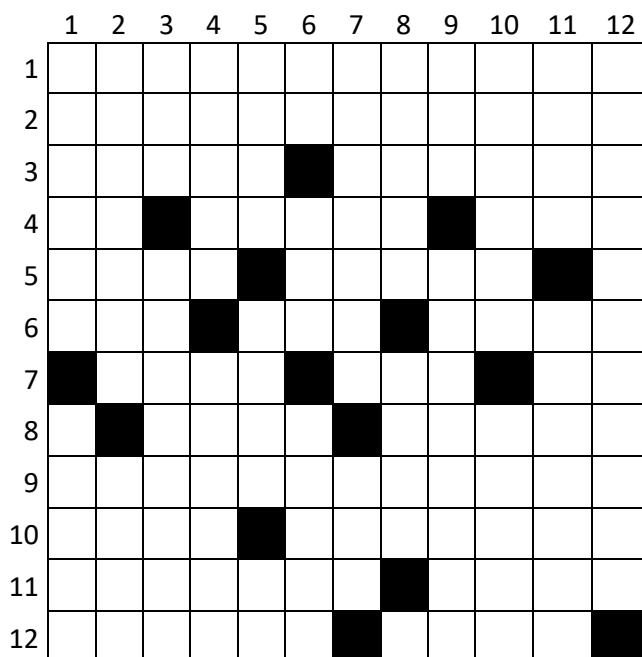
Solucions a la pàgina 39

HORIZONTALS

1. Netejaré el bosc. 2. Anterior al penúltim. 3. Metall elèctric valuós. Ferida física o psíquica. 4. Sa reialesa. Al revés, rasqui, llimi. Arran. 5. Pistola cap per avall. Xopa de suor. Certa vitamina. 6. Reialesa d'abans. Partit Sindical Llibertari. Cert cereal. 7. Pou de ciència. La Forcadell n'era presidenta. Nom de consonant girada. 8. Cèrcol. Capital de país africà. Turc. 9. Fer col·lecció. 10. Dret, sense corbar-se. Flauta de terra cuita. 11. Costa marina vista de l'est. La Val. 12. Al revés, caram. Ploradissa, llàgrimes.

VERTICALS

1. Camp sembrat de panís. Normalment té plomes. 2. Grandiosos, grans. Examen no escrit. 3. Després dels ETS, cap per avall. Riallosa, contenta. 4. Ni dissabte ni diumenge. Ocell carronyaire. 5. L'organització del petroli. Petita i mitjana empresa. La teva. 6. Segona nota. La Soraya del PP. Relativa a l'eco. 7. S'asseu a taula. Dues centes cinquanta. 8. Cop al cul. La del pau Riba era de porcellana. Fòsfor. 9. No baix mirat per sota. Relatiu al doctor. 10. Parar, detenir. El somni grec. 11. Fa versos. Sol·licitar, captar. 12. Agafaran la llibertat.





Diari Segre, dijous 13 de novembre de 2025



Fa tres dies que la farmàcia d'Artesa de Lleida no expedeix receptes.

Sense internet ni telèfon fix els darrers tres dies

Artesa de Lleida, Puigverd i Castellldans, sense aquests serveis per una avaria a la fibra òptica || Queixes al no poder treballar

E. FARNELL

Una avaria al cable de fibra òptica de Movistar ha deixat sense connexió a internet en línies de telèfon fix dos municipis del Segrià i un de les Garrigues durant els tres últims dies. Es tracta d'Artesa de Lleida, Puigverd de Lleida i Castellldans, que des de diumenge passat a la nit no tenen accés a aquest servei de banda ampla a les cases i els negocis. La incidència va quedar resolta cap al vespre després d'haver provocat una allau de queixes de veïns i ajuntaments,

i nombrosos usuaris lamenten que no podien treballar, ja que la connexió era "pèssima".

L'alcaldeessa d'Artesa de Lleida, Mariona Rebull, va denunciar la falta d'inversió a la xarxa "perquè les incidències es repe-

AFFECTACIÓ

Empreses, entitats bancàries i consultoris no podien operar al no tenir connexió a internet

teixen massa sovint". A més, va denunciar que tampoc no s'ha retirat dels pobles les cobertes del cable de coure de telefonia inactiu des de la primavera.

Maria Àngels Curcó, farmacèutica d'Artesa, va lamentar que ningú no la informés sobre la incidència i va denunciar l'"aturada total de l'activitat des de dilluns".

Fonts de Movistar van apuntar ahir que la incidència "va ser més complexa del que es preveia, i va caldre canviar un fragment de fibra òptica.

REG PROJECTES

Artesa de Lleida se suma al 'no' a modernitzar l'Urgell

Només van votar els propietaris d'un 35% de les hectàrees regables
|| D'aquest percentatge, el 70% està contra la transformació

MARIA MOLINA

[ARTESA DE LLEIDA] La col·lectivitat número 18 del Canal d'Urgell corresponent a Artesa de Lleida es va sumar ahir al *no* a les obres de modernització del regadiu històric. La votació es va veure embolicada en polèmica, ja que la comunitat va permetre als regants votar per correu electrònic, WhatsApp i altres sistemes telemàtics validats davant de notari per evitar desplaçaments a les persones grans, la qual cosa no va agradar a alguns pagesos que sí que es van desplaçar al local social per emetre el seu sufragi.

Amb tot, només va votar una mitjana del 35% de les hectàrees de la col·lectivitat, que ronda les 6.000 hectàrees, i el *no* es va imposar en un setanta per cent. Per partides es van postular en contra de la modernització la de Montoliu, Albatàrrec, Vinatesa, Grealó, Lleida i Artesa de Lleida, mentre que el *sí* va guanyar per un petit marge a la partida de Puigverd-Margalef.

Segons el president de la col·lectivitat, Abel Gallart, el resultat ha deixat clara la postura dels regants. D'una banda, el desinterès atesa la baixa participació en els comicis malgrat les facilitats que va oferir la junta per votar. De l'altra, la clara oposició majoritària dels que van emetre el seu vot. "Es-



JORDI ECHEVARRIA

La Sala de la Llar on es van reunir els regants d'Artesa.

POLÈMICA

Queixes al permetre vot telemàtic i per WhatsApp, a part del sufragi presencial

perem el que digui el conseller d'Agricultura, Oscar Ordeig, en la pròxima reunió de dimecres, però està clar que portar la pressió a peu de finca ha de ser gratuït perquè els regants canviïn d'opinió", va puntuar Gallart. La col·lectivitat d'Artesa de Lleida està integrada per moltes finques disper-

ses. "Si haguéssim optat pel vot presencial només haurien vingut tres regants", va explicar Gallart.

La d'Artesa de Lleida se suma als resultats les col·lectivitats de la Fuliola, que va votar aquest dissabte i on gairebé el 83% dels vots van ser contraris al projecte de modernització.

També s'hi han oposat per majoria les col·lectivitats dels Alamús, Tèrmens i Mollerussa i només la de les Borges Blanques va recolzar la proposta de modernització però amb una ínfima participació. Demà dimarts, dia 9, votarà la col·lectivitat de Bell-lloc d'Urgell.



PROGRAMA DE LES FESTES DE NADAL I REIS



Com cada any, incloem el programa d'actes i festes previstos per aquestes Festes de Nadal i que s'estenen al llarg de tot el mes de desembre i part de gener. El programa previst és:

DIUMENGE 30 DE NOVEMBRE

Caminada Solidària. A 2/4 de 10 del matí, XIII caminada solidària per La Marató 3CAT

Concert de Nadal. A 2/4 d'1 del migdia, a càrrec de l'Escola Municipal de Música EMMA.

DIUMENGE 7 DE DESEMBRE

Taller. A les 10 del matí, al menjador de l'escola municipal, taller de decoració de bastons pel Caga Tió, organitzat per l'AFA Els Til·lers.

Teatre. A 2/4 d'11 del matí, al poliesportiu de l'escola, espectacle teatral *Lo Biel, l'home del sac*, i en acabat, recerca del Tió.

Mercadet de Nadal. A partir de les 11 del matí, a la Plaça Europa.

Vermut i actuació musical. A partir de les 12 del migdia, actuació de Mònica Lorenzo i Ivan Gracia. A la Plaça Europa.

Cinema. A les 6 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, projecció de la pel·lícula *El club dels miracles*.

DIUMENGE 14 DE DESEMBRE

Trobada de 4x4. A les 10 del matí exhibició de vehicles 4x4 al circuit, amb diferents proves. Amb servei de barra, esmorzar i dinar.

Ballada. A les 12 del migdia, a la sala del Teatre Municipal, ballada de sardanes i de country i vermut.

Espectacle. A les 6 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, espectacle d'Escala en Hi-fi.

DIJOUS 18 DE DESEMBRE

Assemblea. A les 7 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, assemblea anual de poble de l'equip de govern.

DIUMENGE 21 DE DESEMBRE

Cinema. A les 6 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, projecció de la pel·lícula *Cuando cae el otoño*.

DILLUNS 22 DE DESEMBRE

Exposició. A les 6 de la tarda, a Cal Miró, inauguració de l'exposició *Records* a càrrec de Xavier Gallart.

DIMARTS 23 DE DESEMBRE

Taller. A 2/4 de 6 de la tarda, a Cal Miró, taller d'argila natural per a nens i nenes de 0 a 6 anys.

Taller. A 2/4 de 6 de la tarda, a Cal Miró, taller de corones nadalenques per a nens i nenes de 6 a 8 anys.

DIMARTS 24 DE DESEMBRE

Caga Tió. A les 6 de la tarda, a Cal Miró, Caga Tió.

Exposició. A les 6 de la tarda, a Cal Miró, inauguració de l'exposició *Pintem el Nadal* amb els dibuixos dels nens i nenes del municipi.

Festa Jove. A partir de 2/4 d'1 de la nit, a la sala del Teatre Municipal, *Christmas Party*, amb els DJ's Eric Mas i Tarru.

DIJOUS 26 DE DESEMBRE

Ball. A les 7 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, sessió de ball a càrrec de Grup Golden Saxo.

DISSABTE 27 DE DESEMBRE

Concert de Nadal. A les 6 de la tarda, a l'església, a càrrec de La Coral La Primavera Artesenca i l'escola municipal de música d'Artesa de Lleida EMMA.

DIUMENGE 28 DE DESEMBRE

Cinema. A les 6 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, projecció de la pel·lícula *Los destellos*.

DIMECRES 31 DE DESEMBRE

Sopar de Cap d'Any. A les 9 del vespre, Sopar de Cap d'Any, a la Sala del Teatre Municipal.

Festa d'Any Nou. A partir de 2/4 d'1, amb el grup Grup 43.

Campanades. A les 12 de la nit, des de l'església d'Artesa de Lleida.

DIJOUS, 2 DE GENER

Arribada del Gran Camarlenc. - A les 6 de la tarda, a Cal Miró, entrada per la Vileta, El Gran Camarlenc recollirà les cartes dels nostres fills i filles.

DIUMENGE 4 DE GENER

Cinema. A les 6 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, projecció d'una pel·lícula a determinar.

DIUMENGE, 5 DE GENER

Cavalcada de Reis. A les 6 de la tarda, arribada pel carrer Sant Ramon dels Reis Mags d'Orient, per començar la rua pels carrers del poble.

Durant totes les Festes nadalenques, es van dur a terme diversos concursos, com ara el concurs de decoració d'habitatges i el concurs de pessebres. També durant els dies de festa, per la conciliació familiar hi va haver tradicional Casal de Nadal pels matins i la ludoteca per les tardes.

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament973 16 71 62
 Assistent social dimecres alterns973 16 71 62
 Correus 9h a 10h de dilluns a divendres
 Farmàcia973 16 72 04
 Veterinari de la Protectora Local:
 Emma Solé618 90 95 12

Clínica Ica Natura (Pardinyes)973 22 82 22
 Clínica Riu Ebre (Cap Pont)973 21 65 49
 Consultori mèdic local.....973 16 72 91
 Metge urgències Dies feiners 15h a 8h i els festius
 tot el dia973 14 20 29 / 973 14 20 33
 Museu973 16 71 62 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

ESCACS

Solució:

1. Ch5+, Txh5
2. Txg6+, Rxg6
3. Te6++

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS

1. DESFORESTARÉ. 2. ANTEPENÚLTIM. 3. COURE.
 TRAUMA. 4. SR. RASPI. RAN. 5. ARMA. SUADA. C. 6.
 REI. PSL. ORDI. 7. SAVI. ANC. PE. 8. O. LOMÉ. OTOMÀ.
 9. COLLECCIONAR. 10. ERET. OCARINA. 11. LITORAL.
 ARAN. 12. CARALL. PLOR.

VERTICALS

1. DACSAR. OCELL. 2. ENORMES. ORAL. 3. UTS. RIA-
 LLERA. 4. FERIA. VOLTOR. 5. OPEP. PIME. TA. 6. RE. SSS.
 ECOIC. 7. ENTAULA. CCL. 8. SURRA. NOIA. P. 9. ALT.
 DOCTORAL. 10. ATURAR. ONIRO. 11. RIMA. DEMA-
 NAR. 12. EMANCIPARAN.

SUDOKU

2	4	8	5	9	1	7	3	6
3	5	9	7	2	6	1	8	4
1	6	7	4	8	3	5	9	2
4	8	2	1	5	7	9	6	3
6	3	5	8	4	9	2	7	1
9	7	1	3	6	2	8	4	5
8	2	4	9	3	5	6	1	7
7	9	6	2	1	4	3	5	8
5	1	3	6	7	8	4	2	9

SOPA DE LLETRES

ACUMULACIÓ. CARRETADA. INFINITAT.
 MUNIÓ. SACIETAT. PLÈTORA. BALDOR. CÚMUL.
 ABUNDOR. EIXAM. PILA. ABAST. FART. ESPLET.



FINS SEMPRE!

Impremta Payà abaixa la persiana a finals d'aquest any 2025, i per això, aquest serà l'últim número que maquetem i imprimim de La Femosa.

Per part nostra ha estat un plaer formar part durant tants anys d'aquesta publicació. Sense adonar-nos, érem partícips de tots els esdeveniments i successos d'Artesa de Lleida, així com de les seves tradicions, costums i cultura.

Des d'aquí us animem a no deixar morir una part cultural tan important que teniu al vostre poble.

No deixeu de llegir la revista, intenteu col·laborar escrivint, fent fotografies i participant en to-

tes les activitats que es facin. Aquesta és l'única manera de mantenir viu el poble i la seva cultura.

Llarga vida a La Femosa!





IMATGES D'ACTUALITAT

ACTIVITATS DE LA FEMOSA



Obres a La Femosa



Sortida a Barcelona



Recital La poesia va a la font



Presentació de contes de l'Eulàlia Solà

**L'Agrupació Cultural la Femosa i la revista La Femosa
desitgem que passeu unes Bones Festes i així mateix un benaurat 2026**



Prece de Nadal
Mira com vine per la nit
del meu poble, del món, sense cants
ni ja somnis, ben buides les mans:
et porto sols el meu gran crit.
Infant que dorms, no l'has sentit?
Desperta amb mi, guia'm la por
de caminant, aquest dolor
d'uns ulls de cec dintre la nit.

Salvador Espriu